

Aşina.

Edebiyat ve Kültür Dergisi

Sayı:3, Ocak 2021

Aşina

Edebiyat ve Kültür Dergisi

Sayı 3, Ocak 2021

Edebiyat Ve Kùltür Dergisi

Aşina.

3. Sayı, Ocak 2021

AŞINA
Kùltür, Sanat ve Edebiyat Dergisi
3. ayı Ocak 2021

Kadıköy Ahmet Sani Gezici Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi Adına İmtiyaz Sahibi
Okul Müdürü Prof. Dr. Ayşen GÜRÇAN

Yayın Danışmanı
Arzu ERPİK
Kübra ANDI

Yayın Yönetmeni
Ferhan KÜÇÜKALİ

Yayın ve İnceleme Kurulu
Z. Rümeyşa YILDIZ
Nur Banu AKSU
Gülnehar İSTEKLİ
Mihrace UYSAL
Ayşe Feyza BİRER
Enise Merve AVCI
Hatice Vuslat EFE
Şeyma ALİCİK

Kapak ve Tasarım

atölyebalık

Teşekkür

Sayın Asım GÜLTEKİN, Abdullah AKIN, Murat PAY ve Tuba DENİZ' e dergimize katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Yazışma Adresi

Kadıköy Ahmet Sani Gezici
Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
Acıbadem/İstanbul
<http://kadikoyihl.meb.k12.tr>
362752@meb.k12.tr
/ kadikoy.aihl@hotmail.com
[Facebook.com/ kadikoykizaihl](https://www.facebook.com/kadikoykizaihl)

Bismillah

Yazmaya başlayan bir genç, düşünmeye başlamıştır. Pek çok yazar ve şair, yazarlığa ilk adımlarını okullardaki edebi ortamlarda, okul dergilerinde atmıştır.

Okul öğrencilerimizin çalışması olarak yayınladığımız dergimiz ÂŞİNA da 3. sayısında yine deneme, hikâye, şiir, fabl, film incelemesi, röportaj, kitap tanıtımı gibi edebiyatımızın değişik türlerinde özgün çalışmalar yayınlayarak farklı üslûpların, güçlü kalemlerin gelişmesi için uygun ortam hazırlamıştır. Öğrencilerimizi okul hayatının sıradanlığından ve sanal âlemin yapaylığından kurtararak, kendi ve çağı hakkında düşünen, yazan bireyler olmaları için yapılan bu çalışma son derece önemlidir.

Okullardaki edebî çalışmalar ve edebî ortamlar duygu ve düşünce dünyasının terbiyesinde kuşkusuz en önemli role sahiptir.. Yalnız öğrenim yıllarında değil kişinin hayat boyu yolunu aydınlatan bir ruh terbiyesine, gönül inceliğine ulaşması sanatla, edebiyatla mümkündür. Çağın ihtiyaçlarını karşılama uğruna hayatı ve maneviyatı iskalamak üzere olan öğrencilerimizin, geleceğimizi emanet edeceğimiz anneler olarak zarafeti, letafeti, hoş sohbeti ve bakış güzelliğini daima taşıyacak bireyler olmalarının yolu da bu tarz çalışmalarla mümkündür.

Buna vesile olan ve öğrencilerimizin çok yönlü olarak yetişmesine katkı sağlayan öğretmenimize ve emeği geçen tüm öğrencilerimize teşekkür ediyorum.

Okul Müdürü Prof. Dr. Ayşen Gürçan

İçindekiler:

4-7

Göbeklitepe:
Tarihin Sıfır Noktası

14-16

İnceleme: Dilsiz

21

Niçin Yazıyorum

28-35

İdris Mahfi -Abdullah
Akın- ile Söyleşi

8 -11

Kaplumbağa
Terbiyecisi

17

Dırıııııngg

22-23

İçimdeki Meçhul

36

Sıcak Bekleyiş

12

Hayat

18-19

Türkülerimiz

24-25

Sevmek ve
Vazgeçmek

37

Karmaşık

13

Ben Senim

20

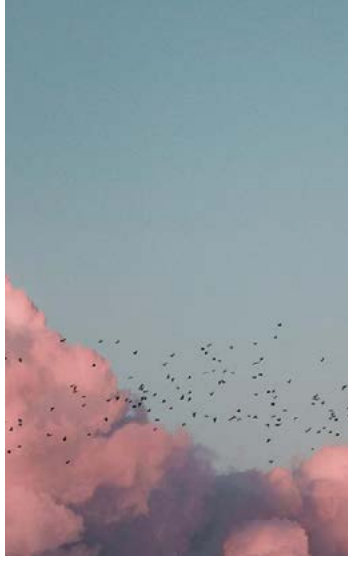
Adsız Şiir

26-27

Buruk Kavuşma

38-39

İyilik

40-43

Suriye'nin İslâm Kültür
ve Medeniyetindeki Yeri

48

Yuva

53

Bilinmezlikte

59

Mahzun
İstanbul

44-45

Mutsuzluğu
Takınmak

49

Bırakma Beni

54-55

Fidan

60-61

Okyanus

46

Yaşamak

50-51

Rafadan Tayfa'nın
Göbeklitepe Maceraları

56

Cesur Kalem İzleri

62

Yalnızız

47

Durulmayan Sular

52

Geleceğe
Yolculuk

57

İnsanoğlu

63

Bir Damla Umut

58

Çay

64

Ben Kimim?

GÖBEKLİTEPE: Tarihin Sıfır Noktası

Anadolu toprakları, medeniyetin yoğrulduğu topraklar olarak daima odak noktası olmuştur. Anadolu'da yaşayan insanlar, hayatlarıyla kültür oluşturan, medeniyeti kuran insanlardır. Bu düşünceden yola çıkarak medeniyetin başlangıcı olarak bilinen Göbeklitepe'yi araştırdık.

1983 yılında çiftçilikle hayatını geçindiren Mahmut Yıldız'ın toprak altında oymalı bir taş bulup Urfa Müzesi'ne götürmesiyle başlayan Göbeklitepe serüveni gizemini hâlâ korumaktadır.

O dönemde fazla önemsenemeyen bu bulgunun ne kadar önemli olduğu ancak 1995'te anlaşılmış ve araştırmalara başlanmıştır. Alman arkeolog Klaus Schmidt başkanlığında kazı çalışmaları başlatılmıştır. Sıradan arkeolojik kazılardan biri gibi sanılan bu çalışma ile ortaya çıkan bulgular, insanlık tarihi hakkında bilinenleri değiştirmiştir.

Göbeklitepe'nin ilk uygarlık olarak bilinen Sümerler'den önce, Neolitik Dönemde yapıldığı ortaya çıkmıştır.

Yerleşik hayatı simgeleyen ve tarımı işaret eden buğdayın ilk izleri de Göbeklitepe'de bulunmuştur.

Buğday, Göbeklitepe'de yerleşik hayata geçildiğinin kanıtlarından biridir. Ancak, buradaki yerleşik hayatın asıl sebebi dini mabetlerin etrafında toplanma törenleri olduğu düşünülebilir. Yani tarım yerleşik hayatı getirmemiş, dini mabetlerin etrafında kalma arzusu sonucunda yerleşik hayat, tarımı getirmiştir.

Göbeklitepe, kültürel açıdan sadece Sümer ve Mısır uygarlıklarını etkilememiştir. Coğrafi açıdan bakıldığında imkânsız gözükse de Göbeklitepe buluntularının maya kozmolojisi ile yakından ilgisi bulunduğu görülmüştür. Göbeklitepe sütunlarında bulunan H simgesi, maya koz-

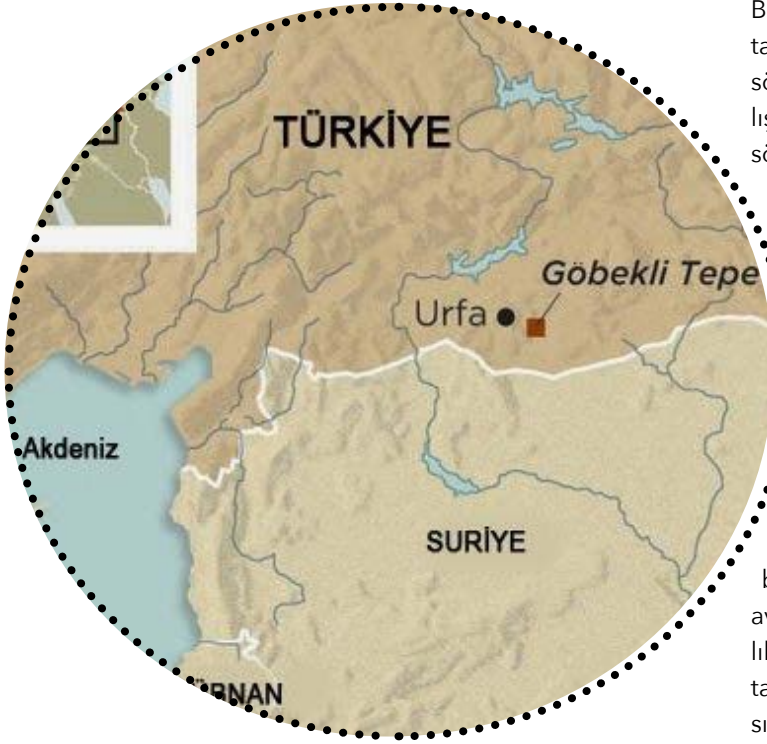

molojisinde oldukça geniş bir yer tutmaktadır. H simgesinin Göbeklitepe'deki anlamı parlak yıldızları ve kutup yıldızları anlamına gelirken maya kozmolojisinde iki zıt gücün savaşması için bir araya gelmesi gibi anlamlar taşımaktadır. İnanması zor olsa dahi aralarında hem oldukça uzun bir zaman hem de mesafe olmasına rağmen Göbeklitepe'deki tapınakların ve türevlerinin maya kültürünü etkilemiş olma olasılığı fazladır.

Göbeklitepe'nin tarih boyunca hem yok olmuş eski uygarlıkları hem de yeni medeniyetleri etkilediğini söylemek mümkündür. Bu konuda en belirgin örneklerden biri Göbeklitepe-Türkiye ilişkisidir. Göbeklitepe'nin ülkemiz Türkiye sınırları içinde bulunduğunu biliyoruz. Türkiye dışında Moğolistan ve Göktürk kültüründe de sıklıkla

GÖBEKLİTEPE, KÜLTÜREL AÇIDAN SADECE SÜMER VE MISIR UYGARLIKLARINI ETKİLEMİŞTİR. COĞRAFİ AÇIDAN BAKILDIĞINDA İMKÂNSIZ GÖZÜKSE DE GÖBEKLİTEPE BULUNTULARININ MAYA KOZMOLOJİSİ İLE YAKINDAN İLGİSİ BULUNDUĞU GÖRÜLMÜŞTÜR.

karşımıza çıkmakta olan Kün-ay sembolleri Göbeklitepe'deki tapınakta olan güneş-ay sembolleriyle tıpa tıp aynıdır. Bayrağımızda bulunan ay ve yıldız da aynı kökenden gelmektedir. Coğrafi olarak bu kadar yakın olan medeniyetlerin kültürlerinde aynı sembollerin bulunması tesadüf değildir ve temeli Göbeklitepe'ye kadar dayanabilir.

Asıl merak edilen, bu yapılar, dikilitaşlar ve heykeller nasıl inşa edilmiştir? Göbeklitepe'deki dikilitaşların yapımında çoğunlukla kireç taşı kullanılmıştır. Yerleşmenin yakın çevresinde bulunan kireç taşı ocakları, dikilitaş ve heykellerin şekillendirildikten sonra yerleşmeye taşındıklarını gösterir. Bazıları 40 ve 60 ton ağırlığa ulaşan dikilitaşları ve heykelleri yontmak, yontulduğu yerden birkaç kilometre uzağa taşımak ve bunları kullanarak bir yapıyı inşa etmek hayli zordur. Günümüzde unutulmuş ve tespit edilmesi zor bir takım inşa teknikleri kullandıklarını gösterir. Ayrıca yüzlerce kişinin bir koordinasyon içerisinde uzun süre çalışması gerekmektedir.

Bu zorluklara rağmen bu yapıyı yapmış olmak

Balzac'ın şu sözünü aklımıza getirir "Kuvvetli inançtan başka hiçbir şey kuvvetli bir iş çıkaramaz." Bu sözden yola çıkarak Göbeklitepenin inşasında çalışanların yaptıkları işi büyük bir inançla yaptıklarını söyleyebiliriz. Bu yapılar 2000 yıllık bir dönemde farklı kişilerce yapılmıştır. Buna rağmen tüm bu süre boyunca, yapıların üslubunda büyük değişimler görülmemiştir. Bu üslup benzerliğinden yola çıkarak usta-çırak ilişkisi çerçevesinde çalıştıkları söylenebilir.

Peki, Göbeklitepe'deki yapılar, dikili taşlar ve heykeller bize ne anlatır? Yani tüm bu bulgulardan ne elde ediyoruz? Bunları anlamak için öncelikle orada yaşamış insanların sosyal ve manevi hayatına göz atmamız gerekir. Göbeklitepe'yi inşa eden topluluklar büyük oranda avcı-toplayıcıdır. O dönemde tarım ve hayvancılık insanoğlunun hayatına girmeye başlamış; fakat tam yerleşmemiştir. İlk yapılar da bu geçiş aşamasında inşa edilmiştir. Bazı bireyler belli konularda (avlanma, resim yapma, şarkı söyleme) daha iyi olsalar bile bu uzmanlıkları onlara daha üstün ya da farklı bir konum sağlamamıştır. Toplum arasında eşitlikçi bir sosyal düzen hâkimdir.

Göbeklitepe'ye baktığımızda yapılardaki ilgimizi çeken şeylerin başında T sütunları gelir. Arkeologlar boyları 3 ile 6 metre arasında değişen bu sütunların stilize edilmiş insan figürleri olduklarını düşünüyorlar. Aynı zamanda mağara duvarlarında avcılığı temsil eden resimlerden ziyade hayvan figürleri tek ve kabartma olarak işlenmiştir. Taşlar üzerine işlenmiş akrep, tilki, boğa, yılan, aslan, turna ve yaban ördeği figürleri yer almaktadır. Motiflerdeki bütün hayvanlar saldırmaya hazır biçimleriyle işlenmiştir. Bu figürler tapınağı ziyaret eden farklı kabilelerin sembolü olarak da düşünülebilir. Diğer figürlerden farklı olarak aşağı doğru iner biçimde tasvir edilen 3 boyutlu aslan kabartması dikkat çekmektedir. Bu aslan figürleri Neolitik Dönemde aslanların Anadolu'da yaşamış olma ihtimalini de güçlendirmektedir.

Göbeklitepe'deki çok çeşitli farklı motifler ve tekrar eden semboller sadece süsleme amacıyla

BAYRAĞIMIZDA BULUNAN AY VE YILDIZ DA AYNI KÖKENDEN GELMEKTEDİR. COĞRAFI OLARAK BU KADAR YAKIN OLAN MEDENİYETLERİN KÜLTÜRLERİNDE AYNI SEMBOLLERİN BULUNMASI TESADÜF DEĞİLDİR VE TEMELİ GÖBEKLİTEPE'YE KADAR DAYANABİLİR.

yapılmamıştır. Rastgele yapılmış ya da bir araya gelmiş eserler de değildir. Her biri, onları yapan insanların inançlarını veya dünya görüşlerini yansıtan bir takım hikâyeler barındırır. Nasıl ki çıplak halde bir kadın ve erkek çifti temsili gördüğümüzde Âdem ile Havva, insanın yaratılışı, cennetten kovulma vb gibi hikâyeler aklımızda canlanıyorsa, Göbeklitepe'deki semboller de insanların akıllarında evrenin ve insanın yaratılışını, gökteki cisimlerin manasını, mitolojik hikâyeleri canlandırır.

Her eski toplulukta görüldüğü gibi Göbeklitepe'de de çok değişik adetler ve gelenekler vardı. Mesela kafataslarıyla ilginç ayinler düzenlenirdi. Ölmüş kişilerin mezarları açılarak kafatasları alınıyordu ve bu kafatasları T biçimindeki sütunların üzerlerine konuluyordu. Aynı zamanda arkeologlar Göbeklitepe'nin zemininin her hangi bir sıvıyı geçirmeyecek şekilde yapıldığına dikkat çekiyor. Buradan törenleri ne olduğu şu an kesinleşmese de bir sıvı (kan, su, alkol vb) eşliğinde gerçekleştirdikleri fikri oluşuyor.

Şu ana kadar insan ya da hayvan olsun cinsiyeti açık olarak tanınabilen tüm tasvirler erkek betimlemeleridir. Bunun tek istisnası sonradan eklenmiş tek bir kadın graffitisidir. Taşların üzerindeki bu motif bir kadının doğum esnasındaki

haliyle çizilmiştir. Burada yaşayan yöre halkı çocukları olmadığında buraya gelir dua eder ve şifa isterlermiş. Acaba o zaman sürdürülen bir gelenek günümüze ulaşmış olabilir mi?

Aklımızda birçok soru işaretleri bırakan Göbeklitepe, ülkemizin tarihine ve medeniyetine de büyük katkılar sağlıyor.

Bahreyn'de düzenlenen 42. Dünya Mirası Komite toplantısında Göbeklitepe "UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yerini aldı." Bu karar ülkemizde sevinçle karşılandı. Her gün yüzlerce yerli ve yabancı turistin ziyaret ettiği Göbeklitepe ülkemizin tanınmasına turizmine de katkı sağlıyor. Geçtiğimiz yıl olan 2019 senesi de Göbeklitepe yılı ilan edilmişti. Şanlıurfa Belediyesi'nin orada düzenlediği etkinlikler ve tanıtımlarla Göbeklitepe yılın en popüler tarihi mekânı haline geldi. Dizilere film ve kitap sektörüne yansdı.

Tarihin sıfır noktasında olan bu yapı, aslında medeniyetin yapı taşlarının bizim topraklarımızda bulunduğu ve neolitik dönemden bu yana medeniyetin bu topraklardan çıktığını göstermektedir. Bizlere düşen ise bu mirası en iyi şekilde araştırmak, korumak ve anlatmaktır. Çıkan her sonuç her bulgu bizler için önemli olmalıdır. Her bulgu yeni sorular doğursa da araştırmaktan ve öğrenmekten vazgeçmemeliyiz.

Kaplumbağa Terbiyecisi

Müzayede Günü

2004 yılının Aralık ayında yapılacak olan bir müzayede sergisi haftalar önceden büyük bir yankı yapmış, gazetelerin baş sayfalarında, televizyonlarda hatta magazinlerde haberleri yapılmıştı. İstanbul Swisotel’de yapılacak olan bu sergi Türkiye’nin sayılı zengin ailelerinin dikkatini celp etmiş ve temsilcileri müzayede salonlarında yerlerini almıştı. İktisat Bankasının koleksiyonunda olan Kaplumbağa Terbiyecisi adlı tabloya, bankanın batması sebebiyle el koyulmuş ve 12 Aralık Pazar günü müzayedeye çıkmıştı. Basın mensupları da dâhil olmak üzere sanatsever herkesin içinde heyecanlı bir bekleyiş hâkimdi.

O zamanlar yeni kurulan iki müze, tabloya sahip olmak amacıyla büyük bir çekişme içerisine girdi. İstanbul Modern ve Pera müzesi. İki müze de Osman Hamdi Bey’in 1906 yılında yaptığı bu tabloya sahip olmak için sırayla rakamları yükseltti. 2004 yılına kadar müzayedeye çıkan en değerli şey olacaktı ki iki müzenin çekişmesinin sonunda tarihi bir an yaşandı. Tablo için biçilen fiyat öyle yükseklerle çıkmıştı ki bu rakamı gösterecek tabela yoktu. Son teklifi (günümüz parasıyla 5 milyon) 5 trilyon lira olan Pera Müzesi, Kaplumbağa Terbiyecisi’nin yeni sahibi oldu. Ödenen 5 trilyon, Türk resim sanatı için bir rekordu. Bu yüksek ücret tablonun ününe ün kattı.

Ülkemizde resim sanatı dendiğinde hepimizin aklına gelen ve en çok bilinen bu eserin değerini anlamak adına çok sayıda analize rastlamak mümkün. Bu tabloya olan merakımdan bu analizleri sizler için derleyip topladım. “Nedir bu eseri bu kadar önemli yapan?” sorusunun cevabını bulabilmek için sizi tabloya dâhil olmaya, yeri geldiğinde bir kaplumbağanın yeri geldiğinde terbiyecinin gözlerinden bakmaya davet ediyorum.

Tembelliğin Felsefesi

İlk olarak Osman Hamdi Bey tarafından “Kaplumbağa ve Adam” olarak isimlendirilen bu tabloyu yorumlamaya kaplumbağalardan başlayalım. Doğu dinlerinde ve Doğu mitolojilerinde kaplumbağa, genellikle dünyanın veya evrenin varoluşu ile ilişkilendirilir. Bir inanışa göre Dünya, bir kaplumbağanın sırtında oluşmuştur ve bu kaplumbağanın ayakları dört elementi (hava, su, toprak, ateş) temsil etmektedir. Dört elementin ortak noktasında yani kaplumbağanın sırtında ise Dünya yer almaktadır. Lale Devri’nde kaplumbağalar, kabuğunun üzerinde bir mum taşıyarak sarayın bahçesini aydınlatmakla, kendilerinden daha üstün bir amaca hizmet etmekteydiler. Kaplumbağanın fitratına baktığımızda yavaş ve çekingen varlıklar olduklarını görürüz. Yaratılış itibarıyla kaplumbağa “tembelliği” temsil etmektedir. Terbiyeci ise kaplumbağaları eğitirken bize tembelliği felsefe edinen insanların da nasıl eğitilmesi gerektiği mesajını verir.

Kopmaya Hazır Bir Yaprak

Belinde sıkı bir kemerle bağlanmış, turuncu uzun etekleri işlemeli bir giysi giyen sakallı bir derviş olarak resmedilen terbiyeci, başına gelişigüzel bir yemeni sararak arakiye takmıştır. Doğu kültüründe, Budist Keşişler birden çok nedenle turuncu-kahverengi yekpare elbise giyerler. Turuncu renk Güneşi, iyileştirmeyi ve yaşamı temsil eder. Bu renk aynı zamanda yaşlanarak ağaçtaki yaşamlarının sonuna gelen yaprakların rengi olarak da yorumlanır. Budist Keşişlerin turuncu renkte elbise giymelerinin nedenlerinden birisi de kopmaya hazır bir yaprak gibi her zaman hayatın sonuna hazır olmaları ve hayatta öğretilen başka herhangi bir şeye bağlı olmamaları anlamına gelir.

Araştırmalara göre Osman Hamdi Bey birçok eserinde olduğu gibi bu tabloda da kendini resmetmiştir. Tabloda kendisini turuncu renkli işlemeli bir elbise ile resmedilmesini hayat ağacında gelinebilecek son noktaya hazır olduğu şeklinde yorumlayabiliriz. Belini hafifçe öne kırmamasından ve başını öne eğmesinden, olgunluğunu, önündeki kaplumbağalar ile ilgilendiğini ancak yorgun olduğu anlamını çıkartıyoruz. Başına, Anadolu'daki dervişlerin taktığı "arakiye"'nin etrafına sardığı doğu kültürüne ait ve halk arasında kullanılan yemeni'ye benzeyen bir örtü örtmesi, bu bilge kişinin kökenine ait izler taşıyor. Ayrıca bilge kişi olmasına rağmen halk ile aynı öğeleri kullanıyor ve aynı değerleri paylaşıyor, yani halktan birisi.

Terbiyeci, kaplumbağaları eğitirken iki yöntem kullanmaktadır. Birincisi kaplumbağaların önündeki yeşil otlar, ikincisi ise müziktir. Ney, simgesel açıdan sanatı ifade ettiğinden her türlü gelişim ve eğitim için sanatın gerekliliğini ve önemini görüyoruz. Sanatın da su gibi yemek gibi bir ihtiyaç olduğunu gösteriyor bize. Ney'in tasvir ettiklerinden birisi de sabırdır. Çalınabilen tüm müzik aletlerinin aksine, Ney üflenir. Ney üflenirken "Hû" sesini çıkartır. Hû, tasavvufta "O" demektir ve Allah'ın varlığını işaret eder. İslam dinine göre Allah insanı yaratırken ruhunu üflemiştir. Mesnevi inanisinde Neyzen'in (ney çalan kişi) Yaratan'a ulaşmak için bilgelik yoluna çıktığı söylenir. Figürün sırtında (pek çok yorumcuya göre) nakkare ya da kudüm adı verilen bir çeşit davul asılıdır. Boynundaki kısa bıçimli nesne, kimine göre ud çalmak için kullanılan mızrap, kimine göreyse nakkareyi çalmak için kullanacağı baget. Bu müzik aletleri, Mevlevi müziğinin icrasında kullanılan dört büyük aletten ikisi.

Nakkareyi sırtında ters biçimde taşıyarak, kaplumbağa kabuğuna benzetmiş ve bu şekilde kaplumbağalar ile arasında bir bağ oluşturduğunu görüyoruz. Yani o da gruptan birisi. Kaplumbağalar ondan ürkmüyor ve gruplarına kabul ediyorlar.

Asıl Terbiyeci

Bir toplumun gelişiminde sanata ve sanat eğitiminin önemine inanan Osman Hamdi Bey, en çok ressamlığıyla bilinen ancak aynı zamanda önemli bir arkeolog ve müzeci, daha önemlisi bir Osmanlı aydınıdır. Ömrünü adadığı eğitimi ve edindiği kül-

“

**BENİM GELDİĞİM
YERDE KİTAPLAR YÖ-
NETİR İMPARATOR-
LUĞUMUZU. ŞİİRDEN
AĞAÇLARIN KELİME-
LERDEN DALLARI VAR-
DIR. CÜMLELERDEN
YOLLAR, HARFLER-
DEN TAŞLAR VARDIR.
SENİN OKUDUĞUN
ŞİİRLER TA İMPARA-
TORLUĞUMUZDAN
DUYULURDU.**

türel birikimi, Osmanlı halkına aktarmaya adanmış bir sanatçı, doğu kültürüne sahip olan bir bilge ve dervıştır. Batı kültürünün verdiği yaratıcı ve sanatçı anlayış ise Osman Hamdi'nin kişiliğinde farklı bir yer etmiştir. Bu iki kültürün bir araya gelmesi ile ülkesinin gelişimi adına attığı adımlar hem kendi hayatında hem de tarihte büyük izler bırakmıştır. Devletin çok önemli iki kurumunu baştan oluşturmak gibi görevleri yerine getirirken veya getirdikten sonra kendisine kalan düşünceleri, tecrübeyi bu eserde görebiliriz. Kaplumbağa Terbiyecisi, bir anlamda tecrübelerinden geriye kalan cevaptır. Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü yaptığı dönemdeki çalışmalarından tarihe verdiği önemi, Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi'ni kurduğu dönemdeki çalışmalarından ise sanata verdiği önemi görebiliyoruz. Kaplumbağa Terbiyecisi tablosunu öne çıkaran esas unsur, tablonun temasının, Osman Hamdi Bey'in yaşamıyla doğrudan ilişkilendirilebiliyor olmasıdır.

Yaşayan Bir Tablo

Osman Hamdi Bey, sanat dolu yaşamında edindiği düşünceleri ve tecrübeleri resimlerine aktarmayı hiç ihmal etmemiştir. Kaplumbağa metaforuyla toplumu eğitmeyi amaç edinen bu terbiyeci, bir senenin ardından ikinci bir tabloyla tekrar karşımıza çıkar. Artık bu iki tablo Osman Hamdi Bey'in hayatından bir süreci ifade etmektedir. Tablodaki gelişim ve eklemeler, ressamın nelere değinmek istediği konusunda bize ipuçları verir. İkinci tabloyla birlikte kaplumbağaların sayısı artmış, başlarını kaldırmış terbiyeciyi dinliyorlar. Aynı zamanda duvara Allah ve Muhammed yazısı eklenmiş. Sanatın yanında inançla birlikte, halk olarak tasvir edilen kaplumbağalardan terbiyeciyeye yönelenlerin sayısı artmıştır. Yavaş yavaş hareket etseler ve evcilleştirilmeleri zor olsa bile sanat ve inançla kaplumbağalara seslenildiğinde çoğunluğu sağlayabileceğine inanıyor ve bunu resmediyor Osman Hamdi Bey. Daha önemlisi tesir edemediği istisnaların da olabileceğini ve onların karanlığa yürüdüğünü işaret ediyor. Bir diğer eklemeye olan su testisi ise karanlığa yürüyen kaplumbağanın geride bıraktıklarını, vazgeçtiklerini vurguluyor.

Kalplerin Şifası Sevgiliye Kavuşmaktır.

Osman Hamdi Bey'in karşısındaki pencerenin alınlığına baktığımızda "Şifâü'l-kalb mahbûbun likâsı" yazdığını görürüz. Arapçadan Türkçeye "Kalplerin şifası sevgiliye kavuşmaktır" olarak çevrilen bu cümledeki sevgili kimdir? İfadede yer alan sevgili, nesnelere âleminde karşılığı olan bir güzel midir? Osman Hamdi Bey, tablosunda neden böyle bir ifadeyi resmetme ihtiyacı hissetmiştir?

Nesir ve şiir geleneğimiz sevgilinin yüzünü bir kere görme ve ona kavuşma arzusuyla yazılan cümleler ve beyitlerle doludur. Sevgiliden ayrı kalma hastalıkların sebebiyken, kavuşmak âşığın derdinin şifası olarak bilinir. Fûzûli, sevgiliye kavuşmanın nasıl bir şifa olduğunu ancak ayrılıktan dolayı hastalanan âşığın bileceğini söyler.

Şifâ-yi vasl kadrin hecr ile bîmâr olandan sor

Zülâl-i şevk zevkin teşne-i didâr olandan sor

[Sevgiliye kavuşmadan hâsıl olan şifânın kadrini ayrılıktan dolayı hastalanan âşığa sormalıdır. Suya olan özlemin ortaya çıkardığı acı zevki de sevgilinin cemâline susamış olan âşığa sormalıdır.]

Pencerenin alınlığında yazan bu yazının hemen altında yer alan su testisi ise Fuzulî'nin bu beytini görsel anlamda tamamlarcasına nazikçe konumlandırılmış. Sevgilinin kim olduğunu anlamak adına içinde olduğumuz bu mekâna da bir göz gezdir-

diğımızde Bursa'daki Yeşil Camii'de olduğumuzu görüyoruz. İfadenin bulunduğu mekânın bir camii olması bize ifadede yer alan sevgiliden mananın nesnelere âleminde yer alan bir güzel olmadığı, fikrini verir. En azından ifadenin dinî-tasavvufî bir boyuta sahip olduğunu, bu suretle daha derin ve daha üst bir anlama işaret ettiğini söyleyebiliriz. Bizi aydınlatan asıl bilgi ise bir sene arayla Osman Hamdi Bey'in "Şifâü'l-kalb mahbûbun likâsı" hattının hemen yanına "Muhammed" yazılı bir levha koymasındır. Bu sayede Osman Hamdi Bey ilk tabloda işaret edip dikkat çektiği manayı ikinci tabloda açıklar.

Günümüz

Bugüne gelecek olursak; 1906 yılında yapılan tablonun ilk versiyonu önce Erol Aksoy tarafından satın alınarak İktisat Bankası koleksiyonuna dâhil edilmiştir. Bankanın TMSF'ye devrinin ardından Aralık 2004'te 1,95 trilyon lira ile açık arttırmaya çıkarılmış ve açık artırma sonucunda Türk resim sanatında bir esere verilen en yüksek fiyat olan yaklaşık 3,5 milyon dolar karşılığında Pera Müzesi tarafından satın alınmıştır. Tablo halen Pera Müzesi'nde sergilenmektedir. Bugün ise eserin değerinin yaklaşık 10 milyon dolar olduğu tahmin edilmektedir.

Maddi değerinin dudak uçuklatmasının yanı sıra Türk sanat tarihimiz için manevi değeri de bir o kadar büyüktür. Hayatını bu yola adanmış olan Osman

Hamdi Bey, bu tabloda eğitimin, inancın, sanatın önemini birlikte harmanlayarak figüratif formlarla bir döneme tanıklık etmemizi sağlamaktadır. Osman Hamdi Bey'in en önemli işlerinden biri de bu ifade şeklidir. Onun benzeri bir oryantalist, Türk Resim Sanatında yoktur. Bu yönüyle eşsiz bir sanatçı olup Türk Sanat Tarihimizi zenginleştirmiştir.

Milli kültürümüzün, inancımızın ve medeniyetimizin izleri sanat eserlerinde somutlaşıyor. Günümüzde pek çok evin ve mekânın duvarlarını süsleyen Kaplumbağa Terbiyecisi, belki bizlerin de manevi terbiyelerimize katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar:

<http://eralpkuru.com/blog/kaplumbaga-terbiyecisi-bize-ne-anlatiyor/>

<https://resimbiterken.wordpress.com/2014/10/17/osman-hamdi-beyin-kaplumbaga-terbiyecisi-eseri/>

<https://kutudasanatvar.com/blogs/kutublog/kaplumbaga-terbiyecisi-olarak-osman-hamdi-bey>

<https://www.hayatedebiyat.com/murat-ak-tablodaki-yazinin-pesinde-sifaul-kulub-likaul-mahbub/>

<https://www.evrensel.net/haber/314442/bir-dervisin-cagdaslasma-mucadelesi-kaplumbaga-terbiyecisi>

<https://www.webtekno.com/turk-sanati-klasiklerinden-kaplumbaga-terbiyecisi-tablosu-aslinda-ne-anlatmak-istiyor-h47552.html>

<https://resimbiterken.wordpress.com/2014/10/17/osman-hamdi-beyin-kaplumbaga-terbiyecisi-eseri/>

<https://www.peramuzesi.org.tr/Eser/Kaplumbaga-Terbiyecisi/40/1>

Fotoğraflar:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/24/Kaplumba%C4%9Fa_Terbiyecisi.png

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f0/Kaplumba%C4%9Fa_Terbiyecisi_vers2.jpg

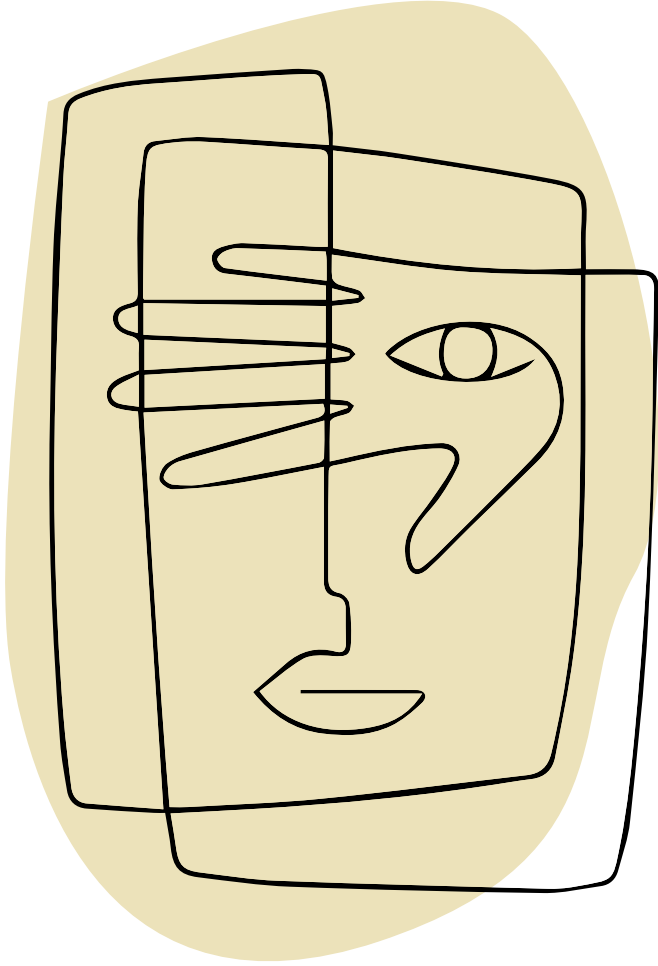
https://twitter.com/en_derun/status/818818483270123521
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c2/Osman_Hamdi_Bey.jpg/330px-Osman_Hamdi_Bey.jpg

Hayat

Notaları mı bozuk hayat ezgisinin
Yoksa ben mi bilmiyorum dinlemeyi
Haksız olan açmayan çiçekler mi?
Görmek için yolunu değiştiren ben mi?
Doğmayan güneş mi üstüme
Perdeleri kapatan ben mi?
Çok mu çabuk biter mutluluk
Yoksa biz mi bilmiyoruz yeşertmeyi...

İçimizde damla damla biriken hüznünde miydi suç
Yoksa onu bir hüznün seline çeviren bizde mi?
Çiçek açarken yüreğimde tutam tutam mutluluk
Onu görmeyi bilmeyen bir biz varız...

Ben Senin

Ben benim. Evet, davranışlarımız uzaktan yakından benzemeyebilir, dış görünüşlerimizin pek de bir benzerliği kalmamış olabilir. Yine de ben benim.

Yaşadığımız hayatlar, şartları bakımından birbirine oldukça uzak olabilir. Olaylara verdiğimiz tepkilerin sonuçları seni dünyanın bir ucuna sürüklerken beni diğer ucuna atabilir. Beni mutlu edip sürekli gülümseten insanlar senin sınırını bozmaya başlamış olabilir. Ben yalnızken senin onlarca arkadaşın da olabilir. Bu, benim sen olduğum ve seni daima bulabileceğim gerçeğini kesinlikle değiştirmiyor. İstediklerini gerçekleştiremediysen belki içindeki boşluğumdur, pişmanlık duyuyorsundur. Son derece memnun olacağımı asla düşünmedim ama yine de anımsayıp gülümseyebiliyorsan bana teşekkür etmelisin.

Ben hep senin yanında olmak zorundayım, olacağım da. Öylece uzaklaştıramazsın. Seni uzun zamandır tanıyan biri gözlerindeki beni görebilir; çünkü hâlâ benden parçalar taşıdığına eminim. Aramızdaki bağ olağanüstü. Tekrar bir araya gelemeyeceğin kadar uzak, isteyerek de olsa istemeyerek de olsa aklına düşüp zihnini meşgul edecek kadar yakınıma sana. En mutlu, en utanç dolu ve en kırgın anılarını görmek istediğinde bunu benim gözlerimle yapmak zorundasın. Nasıl geleceğine uzanıp görmeye çalıştığında bunu başaramıyorsan geçmişine de kendi gözlerinle ulaşman pek mümkün değil. Buna rağmen geleceğin sana izin vermiyorken benim kapılarım sana daima açık.

Ben benim. Ortak bir tek özelliğimiz kalmamış olsa da ortak hayallerimiz olduğuna eminim, bu hayaller çocukça gelse dahi onlardan vazgeçemeyeceğini bilecek kadar tanıyorum seni. Ben benim, daha doğrusu geçirdiğin her saniyenin ardında kalan geçmişimim.

İNCELEME: DİLSİZ

**‘Hoşça bak zâtına kim zübde- i âlemsin sen
Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen.’
Şeyh Galip**

Uzun zamandır izlemek istediğim bu filmi TRT2’nin karantina akşamları verdiği filmler içerisinde bulunca merakla izledim. Alışık olduğumuz aksine yönetmen Murat Pay farklı bir pencereden bakmamızı sağlayan bir film sunuyor bize.

Hikâyenin ana karakteri olan Saim, okumak için İstanbul’a yerleşmiş ve uzun seneler tek başına yaşadığı bu şehirde yalnızlığı içinde kaybolmuş bir duvar ressamı. Eskiye dair çoğu şeyi unutsa ve işini yaparken belirli bir yolu yokmuşçasına tutkusunu yitirmiş gibi gözükse de davranışlarından çocukluğunda güzel yetiştirilmiş birisi olduğunu anlayabiliyoruz.

Babaannesinin vefatıyla başlayan hikâyesinde, geçmişten gelen bir sandık, Saim’in kaderini değiştiriyor. Sandıkta hat sanatıyla yazılmış bir beyit ve bir kaset vardır. Bu mirasla İstanbul’a döner Saim ve ilk işi kaseti dinlemek olur. Bir antikacı dükkânının kapısını çalar ve kasetteki sözler ile beyitteki sözlerin aynı olduğunu görür. Bu sözlerde saklı olan anlamı kavrayamasa da ilgisi çekmiştir.

*“Hoşça bak zatına kim zübde-i âlemsin sen
Merdüm-i dide-i ekvân olan âdemsin sen.”*

Bir hiçlik içerisinde süzülürken yeni gelen iş tekli sebebiyle tanıştığı Selma, çocuk kütüphanesinin duvarına çizeceği resim için ona fikrinin ne olduğunu soruyor. Saim, bu iş süresince ilk defa fikirleri-

nin önemsenmesiyle etkilenip ne yapacağı üzerine kafa yorarken tekrar ilhamının peşine düşüyor.

Çocukların kahraman olmalarını sağlamak yerine, kahraman olabilecekleri zemini hissettiren bir resim çizmesini öneren Selma, bakış açısı ve derin düşünceleriyle gizemli ve bilge bir hanımdır. Kendisi de hat sanatında “icazetname” almış bir hattat. Dünyanın mayasındaki hüznü tatmış, her cümlesinde bizi düşünmeye sevk eden bir karakter. Başka bir deyişle Selma roman gibi bir kadın iken, Saim; تنها içinde, kendi halinde yaşayan, konuşurken kelimeleri seçmekte ara ara zorlanan, lakin içtenliğini ve samimiyetini -kendini ifade ederken bile-telaşından daima okuyabildiğimiz bir adam. O, kendisiyle bile konuşmaktan çekinen içine kapanık bir gençtir. Kendine bile dürüst davranmadığını, söylemişti. Çünkü o da bilmiyordu içinde ne saklı olduğunu. O, kendi sahip olduklarından habersiz, yalnızlığıyla baş başa yaşarken babaannesinin ölümü ve mirasıyla ortaya çıktı her şey.

Filmde bildiğimizin aksine daha تنها bir İstanbul planı kullanılmış. Saim’in, çocukluğunu hatırladığı sahne geçişleri ise oldukça muazzam. Filmı anlayabilmek için sahnelerdeki ayrıntılara, sembolere dikkat etmemiz gerekiyor. Seçilen müziklerin dinî-tasavvufî klâsik müzik olması sahnenin seyirciye aktarmak istediği duyguyu başarılı bir şekilde tamamlamış ve yansıtmış. Meczip karakteriyle kar-

OZAN ÇELİK
MİM KEMAL ÖKE
VİLDAN ATASEVER
EMİN GÜRSOY

DİLSİZ

“

SENTEZ SİNEMA DİLİNDE İZLEDİĞİMİZ FİLM,
BİZE HER ŞEYİ AÇIK AÇIK ANLATMAK YERİNE
OLAYLARLA VE SEMBOLLERLE VERMEK İSTEDİĞİ
MESAJI SEZDİREREK İLERLİYOR.

alBaraka

şımıza çıkan Tahir ise filmdeki diğer kahramanlarla olan şifreli, anlamlı konuşmaları ve tavırlarıyla filme ilginç bir hava katmış.

Filmde geçen bir diğer konu da Hattat Eşref Bey ile eski talebesi Selma arasındaki kırgınlık. Saim'in de hocası olan Hattat Eşref Bey titiz ve mükemmeliyetçi bir sanatkârdır. Eski talebesi Selma'yı sanki hiç tanımamış gibi silip atmıştır. Eşref Bey, başta Saim'e pek önem vermese de onun kararlılığı karşısında Saim'e ders vermeyi kabul eder. Çalışma odasındaki papağan "Dilsiz" tüm sırlara açılan bir kapı gibidir. Seyirci, filmi izlerken ister istemez Saim ve papağan arasında bir benzerlik kuruyor.

Saim, Selma ve hocasının arasındaki bu kırgınlığı fark edip aralarını düzeltmeyi amaç ediniyor. Önceleri iç âlemine çekilip, dış dünyadan soyutlanmış olan Saim, bu sürecin sonunda kendinden çok başkalarını düşünür hale geliyor ve çevresindekilerin sorunlarını çözmeye çalışıyor. Böylece Saim üzerinden güzel bir karakter gelişimi izliyoruz.

Eşref Bey, "İncitmek mi? İncinmemek mi?" diye bir soru yöneltiyor Saim'e ve hangisinin daha zor olduğunu düşünmesi için zaman veriyor. Hat dersleriyle ve tasavvufi felsefelerle ilgilenmeye başlayan Saim'in aynadaki yansımasının git gide şeffaflaştığını görüyoruz. Hocasının duvarında takılı olan tablodaki "Hiç" yazısının içindeki derin anlam gibi aynada saklı olan Saim'in nefsinin de zamanla "hiç" olduğunu hissediyoruz. Saim, zannımca incinmemenin incitmekten daha üstün olduğunu anlamış, fark etmiştir.

Sentez sinema dilinde izlediğimiz film, bize her şeyi açık açık anlatmak yerine olaylarla ve sembollerle vermek istediği mesajı sezdirerek ilerliyor. Filmin sonunda kalpleriyle anlaşılan üç karakterimiz ayrı ayrı mekânlarda da olsalar nihayet birbirlerini susarak anlıyorlar. Saim'in İstanbul Boğazı'nı izleyen gözleri, sonu gelmez kırgınlıkların ve hüznün üzerine bir örtü misali örtüyor denizi ve geride bırakıyor olanları. Kalpler incinmiyor, incinmezse incitmiyor da.

TÜRKÜLERİMİZ

Günlük hayatımızda dedelerimizden ve ninelerimizden duyduğumuz birçok türkü bulunmaktadır. Peki, yüzyıllar geçmesine rağmen bu türkülerin kaybolmamasının nedenini hiç merak ettiniz mi?

Çoğu insan sevinç, mutluluk, üzüntü, acı gibi bir duygu hissettiği zaman kendini bir türkünün ya da bir şarkının içinde bulmaktadır. Çünkü o andaki duygularımızı en iyi daha önce o duyguyu hissedip de bunu kaleme almaya çalışmış olan sanatçılarımızın bestelediği türküler veya şarkılar dile getirmektedir.

Türk kültürü bilindiği üzere çok eski çağlara dayanan oldukça köklü geçmişe sahip bir kültürdür. Türkülerin yüzyıllar boyunca ayakta kalmasının nedeni aslında onların kültürümüzü yansıtan öğelerin başında yer almasıdır. Ve türküler sayesinde bu kültür devam etmekte, geçmiş ile bağımız sağlamlaşmaktadır. Türk insanı tarih boyunca ister sözlü olsun ister yazılı olsun türkülerde kendini bulmuştur. Sevincini, üzüntüsünü, hüznünü, aşkını, ayrılık acısını, gurbet acısını türkülerde işlemiştir. Böylelikle onlar yaşamaya devam etmiş, gelecekteki nesillerin atalarının yaşadıklarını bilmesi mümkün olmuştur.

Bu yüzden de türküler geçmişe ışık tutan bir fener gibidir. Örneğin Çanakkale türküsünü dinlediğimiz zaman oğullarını savaşa gönderen anaların özlemini, acısını ve savaşa giden gençlerin duygularını adeta biz de yaşarız. O dönemin sosyal ve psikolojik şartlarını da öğreniriz. Halkımız bu türküyü o

kadar yoğun duygular içerisinde yazmıştır (yakmıştır) ki bizi alıp o zamanlara götürmemesi mümkün değildir. Türküler, yoğun duyguların ifadesi olduğu için Anadolu'da "türkü yakmak" ifadesi kullanılır.

Türkülerimizin birçoğunun hikâyesi bulunmaktadır. Kara Tren, İki Keklik, Sarı Gelin, Mihriban bu türkülerden birkaçıdır. Hikâyesini dinlediğimizde bu türkülerin hangi olaylarla ve hangi duyguların etkisiyle yazıldığını anlarız...

Mihriban bir aşk hikâyesidir. 1960 yılında yaşadığı ölümsüz aşkı kelimelerle ebedi kılan Abdürrahim Karakoç'un gerçek adını gizleyip, Mihriban diye seslendiği o güzel Anadolu kızının hikâyesidir bu... Köyde düğün olacaktır, civardan misafirler gelmeye başlar. Genç Abdürrahim düğünde ailesiyle gelen misafir bir genç kız görür, tanışır... "Şefkatli, merhametli, muhabbetli, güler yüzlü, yumuşak huylu" manasındaki "Mihriban'dır" bu. Misafirlikleri ilerledikçe aşk da ilerler. Bir sabah Abdürrahim kalkar ve Mihriban adını koyduğu sevdalısını görmeye gider, gider ki misafirler gitmiştir. Abdürrahim'in dünyası yıkılır, hayat manasızlaşmış, aşk acısı yüreğini yakmıştır. Bu halini gören ailesi kızı bulmak için Maraş'a gider, uzun aramadan sonra kızın ailesini bulur ve kızı isterler. Önce kız küçük derler, bahane bulurlar ama bakarlar ki Abdürrahim'in ailesi ısrarcıdır gerçeği söylerler; kız nişanlıdır... Ailesinin halinden olumsuzluğu sezen Abdürrahim, kızın nişanlı olduğunu duyunca; "Bir daha bu evde onun ismi anılmayacak ve konusu geçmeyecek." Der. Ancak

yedi yıl sonra aşk ateşinin sönmediği anlaşılır, eşsiz duygu yoğunluğu olan bu dizelerle aşkın gücünü anlatan şairimiz, Mihriban'dan aldığı "Unutmak kolay değil" başlıklı mektup üzerine de şiirin devamını yazar...

*"Unutmak kolay mı?" deme,
Unutursun Mihriban'ım.
Oğlun, kızın olsun hele,
Unutursun Mihriban'ım*

İki Keklik Türküsü'nün de gerçekten acıklı bir hikâyesi vardır. Balıkesir'e bağlı Edremit ilçesinin, Güre köyünün halkından kahveci Mehmet Şevket Efendi'nin karısı Şöhret Hanım tarafından oğluna yazılmış bir türküdür.

Şöhret Hanım, zamanın zenginlerinden olduğu için zeytin toplamaya giderken cam topuklu ve rujan ayakkabılar giyermiş, elbiseleri de oldukça güzel ve diğer köylülerden farklıymış. Oğulları Zekeriya, Sarıkamış'a Enver Paşa komutasında askerliğini yapmaya gitmiştir. Bu sırada ortam karlı olduğu için yol almak amaçlı karları teperlermiş. Zekeriya, kar teperlerken kar kuyusuna düşüp şehit olmuştur. Şöhret Hanım da ovada kekliklerle konuşurken bu kötü haberi almış ve oğlunun acısıyla bu türküyü yazmıştır.

*İki keklik bir kayada ötüyor
Ötme de keklik derdim bana yetiyor
Aman aman yetiyor
Annesine kara da haber gidiyor
Yazması oyalı kundurası boyalı
Yar benim, aman aman yar benim
Uzun da geceler yar boynuma
Sar benim, aman aman sar benim
İki keklik bir dereden su içer
Dertli de keklik dertsizlere dert açar*

*Aman aman dert açar
Buna yanık sevda derler tez geçer
Yazması oyalı kundurası boyalı
Yar benim, aman aman yar benim
Uzun da geceler yar boynuma
Sar benim, aman aman sar benim*

Çanakkale Türküsünde olduğu gibi "Hey On beşli" türküsünde de Çanakkale cephesine giden gençler anlatılmaktadır. Ekseriyeti 15 ila 19 yaşında olan bu genç bahadurların, bu kınalı kuzularının, cepheye katılımları anısına Anadolu'da yakılan meşhur "Hey On beşli On beşli" adlı türküde söz konusu durum çok acı ve dramatik bir dille anlatılmıştır. Burada sözü edilen "15'liler" 1315 doğumlulardır. Türküde, bu 1315'li gençlerden şöyle bahsediliyordu:

*"Hey on beşli on beşli
Tokat yolları taşlı
On beşliler gidiyor
Kızların gözü yaşlı
Aslan yârim, kız senin adın Hediye
Ben dolandım sen de dolan gel beriye
Fistan aldım endazesini on yediye
Gidiyom gidemiyom,
Az doldur içemiyom,
Sevdiğim pek gönüllü,
Koyup da gidemiyom."*

Türkülerimiz gerçekten eşsiz eserlerdir. Kültürümüzü korumak ve onu gelecek nesillere aktarmak için türkülerimizi korumalı onlara sahip çıkmalıyız. Dünya hızla değişiyor; ancak özümüzün asla değişmemesi gerektiğini unutmamalıyız. Bu kültürün yaşaması ve devam etmesi için elimizden geleni yapmalıyız. Bunun için biz gençlere büyük sorumluluklar düşmektedir.

Adsız Şiir

Bağcıklarım kayıp, düğmelerim kopmuş
Ne yakam geliyor bir araya ne de beklediğim dolmuş
Boşlukta gibiyim, etrafımda yollar sıralanmış
Adımımı atana kadar güneş göğü terk etmiş

Şimdi de ay ile baş başayım ama başımda bir gürültü
Sanırsın herkes tarif etmeye çalışıyor bilmediği yolu
Kendimi duyamıyorum, peki ben ne istiyorum?
Yanıtlar arasından yanıt beğenemiyorum

Hayallerimi astığım çerçeveyi göremiyorum
Tam gördüm diyorum, ulaşamıyorum
Ayak bileklerimde pişmanlıklarım var
Tepeye ulaşmaya çalışırken dibe çekiliyorum

Arkama bakmıyorum, bakarsam geri dönemem yoluma
Gözümün önüne geliyor hatalarım, kör oluyorum
Attığım adımı göremez haldeyim şimdi
Nereye gitti ay, nerede yıldızlar ve yolun sonu

Arkama bakma gafletine düştüm, korkuyorum şimdi
Her taş sonsuz bir boşluğa düşüyor ben bastıktan sonra
Aynı adımı atamıyorum bir kez daha
Aynı günü yaşamıyorum, geri dönmüyor bir dakika

İlerledikçe tenhalaşılıyor yollar
Ay duvar örüyor gibi tuğlalar koyuyor sırtıma
Büyük bir yükü devam ediyorum yola
İçimdeki yorgunluk hissiyle savaşıyorum

Belirsizlik içindeyim, bağciksız ayakkabılarım
Omuzlarımda bir duvar ağırlığında beklenti
Kalbimde karanlığın getirdiği korku
Görüş alanımda hatalarım

Ben ve çaresizliğim ıssız yolumuzda devam ediyoruz
Bizi izliyor güneş, ay ve yıldızlar
Gözlerim kamaşıyor ve birine çarpıyorum
Bu yolda yalnız değilim, tek kayıp ben değilim

NİÇİN YAZIYORUM

Kolay mıdır konuşurken kelimeleri seçmek? Gerçekten aklından geçenleri ya da karşındakine aktarmak istediğin kadarını ifade edebilmek? Yanlış bir ifade kullandığında 'Ah, öyle demek istememiştim.' desen cidden silebilir misin bunu hafızalardan?

Belki de kendimizi kontrol etmeli ve ağızımızdan çıkacakları bir süzgeçten geçirmeliyizdir. Elbette bu söylediğim kadar kolay değil. İnsan olarak en büyük ihtiyaçlarımızdan biri yaşadıklarımızı, konular ve olaylar hakkındaki fikirlerimizi paylaşmak olabilir. Peki, bunu neden yazarak yapmayalım? Okuduğumuz kitaplarda kendimizi bulabiliyoruz, yazdıklarımızla da kendimizi anlatabiliriz.

Yazmak konuşmaya hiç benzemiyor. İnsanlara güvenip onlarla bir şeyler paylaşmak zordur. Gerçekten güvendiğin insan sayısı bir elin parmağını geçmiyor olabilir ve bu insanlar her an senin yanında olmuyor da olabilir. Hayat çok hızlı ilerliyor. Sürekli birileriyle konuşuyoruz; hatta konuşurken nasıl bir kişiliğe sahip olduğumuzu karşımızdakine yansıtıyoruz. Eve gittiğinde içini kemiren 'acaba başkalarına anlatır mı?' düşüncesi o an içini döktüğüne pişman ediyor seni. Oysa küçük bir kâğıt parçası sana böyle hissettirmeyecek, özel anılarını gidip başkalarına anlatmayacak. Tabii saklamayı bildiğin sürece. Sakince kendinde saklamak istediğin kısımları ayırıp kalanlarını anlatabilirsin. Bunu belirtmeme gerek yoktu, dediğin kısımların üstünü çizebilirsin.

Aslında yaşarken bize önemsiz gelen birtakım olaylar aradan günler ya da aylar geçtikten sonra anlam kazanabilir. Bakış açımız sürekli değişmiyor mu sanki? Bugün delicesine savunduğumuz bir fikre ertesi gün şüpheli bir şekilde yaklaştığımız olmuyor mu? Değiştirdiğimizi görmek büyüdüğümüzü fark etmemizi sağlamıyor mu? Değişimimizi başkaları söylediğinde fark etmektense kendimizi kayıt altına aldıklarımızla fark etsek daha kararlı bir duruş sergilemez miyiz?

Bütün bunların üstüne yazdığımız zamanlar, sınırsız özgürlüğe sahip olduğumuz zamanlardır. Kendimizle baş başa kalıp ruhumuzu beslemek adına, hayal gücümüzün tamamını ortaya koyabilmek adına yazmadan yapamayız.

İÇİMDEKİ MEÇHUL

Umursamadan esen kış rüzgârının vakitsizliği ile tüm bedenimde bir uyanış yaşıyor. Bilincim, unuttuğum önemli bir şeyi hatırlamam amacıyla soğuşu fırsat bilerek aniden işlemeğe başlamış gibi geliyor.

Ve açıkçası unuttuğum bazı şeyler mevcuttu: Bu vapura binene kadar geçirdiğim süreç ile hangi kıyıdan kalkıp hangisine yöneldiğim. Gün içerisinde yaşadıklarımı kesitler halinde hatırlıyorum; ama oldukça az olan bu kesitleri birleştirdince tam bir gün elde edemiyorum. Acaba evden her zaman olduğu gibi mi çıktım yoksa arzulandığımı bildiğim bir yere ya da beni yanında isteyen birine kavuşmak adına aceleci ve hevesli mi ayrıldım? Pek özenli de giyinmemişim ki. O zaman benim ilk defa böylesine bir hafıza kaybı yaşamama ne demeli? Küçükken hayalini kurduğum -lakin daha ötesine geçmekte muvaffak olamadığım- hikâyeye karakterini çağırıyorum yanıma nedensizce.

Yaşadığı hayatın monotonluğunu yansıtabilmek için onun zihni, yöneldiği her şeyi paslı metal rengine boyamayı seçmişti. Üstelik bununla kalmaz -en yakınlarından başlayarak- ne zaman konuşan birilerini görse çevresinde onun ironik aklı, kaslardan ve kemiklerden oluşan çeneyi çarklardan ve tekdüze seslerden oluşur hale getirip kendince dalga geçirdi. Acaba benim bilincim de kendi yöntemini mi geliştirdi bu konuda? Geçmişe eşeledikçe şimdi de yarattığım karakterin ham hali ile oynamadığı tek unsurun arkadaşıyla bir gün orada tekrardan buluşmak için sözleştikleri o parlak deniz olduğu çıkıyor karşıma. Sanki bir şey değişirdi. Buluştu mu, bilmem. Konuşmayalı çok oldu ama hâlâ beklediğini varsayarsak bunca zaman beni beklediğini düşünmek yanlış mı olur? Belki hep beni beklemişti ve ben bu sabah onun hüznünü yüreğimde hissederek uyanmış, ona varmak için yola koyulmuştum.

Onunla buluşup eve dönüyor olabilirim pek tabii. Ama bir insanın bu kadar sürelik özlemi birkaç saatte diner mi? Ya beni beklemiyorsa ya da artık beklemiyorsa.

Galiba kafamın içinde, gördüğü her sağlıklı fikre saldıran bir hastalık veya kendisi için dolmakta olan zamanın sınırına ulaştığını bilen bir ihtiyarın çaresiz çarpınışı var. Yoksa neden faydasız düşüncelere boğulmaktansa soğuktan uyuşmuş bedenimi bir yudum ısı ile buluşturmak için bir istek duymuyorum? Beni bu kadar üşüten soğuşun bağrında ana kucağında imiş gibi uyuklamam da gariptir. Hem neden, uyanmama sebep olan rüzgârın uğultusu ve dokunuşu tanıdık geldi bana? Rüzgâr her zamanki gibi esmedi mi? Ne oldu da durumunun mecbur kıldığı halin aksine bilincim sürekli çatırdıyor? Isınmam gerek.

Biraz yalpalayarak vapurun iç kısmına adımımı attım. Çok kişi yok. Gözler anlık üstümde oyalandı; ama benim hakkımda olan ilk izlenimlerini sezinleyebildim. Bazıları acır, bazıları rastgele, bazılarıysa meraklı. Ben de onlarla oyalanmamayı seçerek ısınmak için kendimi en yakın yere bırakıyorum lakin ısınamıyorum. Bana öyle geliyor ki benim için soğuk da artık zaman gibi kapsayıcılığından kurtulamayacağım bir mahlûk haline geliyor. Çoğu zaman tenimin ılıklığının altında yatan titreşimlerin içimdeki tozlu ıssızlığın ürpertilerinden kopup geldiğini bilmem de bunu kanıtlar nitelikte doğrusu. Yoksa her insan da benim gibi biraz soğuk mudur?

Hakkıyla yaşayamadığım günün varlığından şüphe ettiğim sıkıntısı kaplıyor içimi. Neden kıyıdan uzanan ışıkların yansımalarıyla büyülenip, yenilenmedim sanki. Hem neden, nereden gelip nereye gittiğimle yolculukta bana eşlik edenleri merak edip gözlerimi açmıyorum? Belki kıyı metaforunun, içimde kuluçkada yatmakta olan “yaşam-ölüm, bi-

“

KAÇINMAYA ÇALIŞTIĞIM TÜM BU KAVRAMLAR,
SORGULAYIŞLAR, NEYİN ELZEM OLDUĞUNU ALGILAYIŞIMDAKİ
DİRENCİM İLE BİRLEŞEREK ZİHNİMDE GİRDAP GİBİ HAREKET
ETMEKTE VE BEN KURTULMAK İÇİN ÇABALADIKÇA HER ŞEYİN
SINIRI ERİYOR GÖZLERİMİN ÖNÜNDE.

linmez-gerçek, ahlâk-özgürlük” gibi -benim yaşımdakiler için nahoş sayılan- konularda doğma dürtüsü uyandıracığından korkmamandır. Her insan gibi yolculuk üzerine düşünmeyi tercih etmek daha kolay geliyor.

Hayatımda belki bazı şeyleri fark etmek adına elime geçen son fırsat olma ihtimali bile gözümü korkutmuyor. Değiştirmek için verebileceğim kararlara karşı içimde ölgün bir ses “Ne değişebilir ki?” demektedir. Bu fırsatı değerlendiremeyeşimin suçunu kaderin üstüne atmak daha cazip geliyor.

Kaçınmaya çalıştığım tüm bu kavramlar, sorgulayışlar, neyin elzem olduğunu algılayışımıdaki direncim ile birleşerek zihnimde girdap gibi hareket etmekte ve ben kurtulmak için çabaladıkça her şeyin sınırı eriyor gözlerimin önünde. Parçaladığım tüm kenarların ve köşelerin arkasından taassupla ağlıyorum. Bir meçhule bırakılmış gibi gün içerisinde biriyle buluşmuş ya da ayrılmış, birini bulmuş ve ardından bile bile kaybetmişçesine lime lime ilerliyorum. Geriye kalanların aksine yüreğimde sıcaklığını korumuş son nokta ikinci bir uyanışı müjdeleyecek tanıdık bir sesi arzuluyor. Neden herkes gibi sadece üşüemiyorum?

Sevmek ve Vazgeçmek

Kendimi buldum sanmıştım
Karanlık kubbelerde
Yıldızlı, parlak gökyüzünde
İstanbul'un tüm sokaklarında yankılanıyordu
Yaşamayı sev, yeter ki vazgeçme.

Büyüdüğümü sanmıştım
Hayatın ıstırapla pençesinde
Pes etmeyip ayağa kalktığım yerde
Bütün rüyalarımda duyuyordum artık
Hayatı sev, yeter ki vazgeçme.

Korktuğumu sanmıştım
Ellerim titrediğinde
Hayata yenik düştüğüm hastanede
Martılar iskeleden camıma gelip söyleniyorlardı
Mücadele etmeyi sev, yeter ki vazgeçme.

Büyük şeyler başardığımı sanmıştım
Işıkların gözlerimi kamaştırdığı perdede
Alkış tufanına müstahak olduğum sahnede
İnsanlar haykırıyordu
Kendini sev, yeter ki vazgeçme.

Canım yanmayacak sanmıştım
Kitaplarımı kaybedince
İstanbul'dan uzak düşünce
Deniz, bana haberler getiriyordu
Gökyüzünü sev, yeter ki vazgeçme.
Tekrar umutlanamayacağımı sanmıştım
Sevdiğim tüm şarkıları unutup

Yaşadığım evi kaybedince
Sakin rüzgâr, ağaçları dile getiriyordu
Hayal kurmayı sev, yeter ki vazgeçme.

Yaşlanmadığımı sanmıştım
Aynalara yüz çevirince
Bütün gün koşuşturup yorumladığımı farz ettikçe
Kendi kendime söyleniyordum artık
İstanbul'u sev, sevmekten yeter ki vazgeçme.

Hayat bitmeyecek sanmıştım
Yaşamayı istedikçe
Sevmeyi ve vazgeçmemeyi ummuştum şevkle
Artık hiç kimse konuşmuyordu
Ne sev diyordu ne de vazgeçme
Oysaki benden başka seven de yoktu, vazgeçen de
Ben İstanbul' suz İstanbul bensiz kalmıştı
İstanbul yapayalnızdı benim gibi aciz beşerlerle.

Buruk Kavuşma

Yine kafası karışmıştı bu aralar, her zaman rahatlatır duygularını toplamasına yardımcı olurdu bu deniz kıyısı. Küçüklüğünden beri huzur bulurdu burada. İçindeki burukluklar, kırgınlıklar, üzüntüler son bulurdu buraya geldiğinde. On iki yaşındaki bu kızı kendi içindeki fırtınadan koruyacak bir limandı adeta. Sanki sırf bunun için var olmuşçasına tüm şefkatiyle karşılıyordu küçük kızı.

Gökyüzüne baktı. Güneş yine bu günkü görevini tamamlamış, yorgun ve yavaş bir şekilde batıyor. Gökyüzü özenle yapılmış bir tuvali andırıyor, içinde kızıl bir asillik ve bir parça hüznün var. Denizde de sanki bu ahengi bozmaktan çekinircesine bir çarşaf gibi dümdüz, sesiz. Martılar bu vedaya uzun çığlıklarıyla karşılık veriyorlar, yavaş yavaş süzölmeye buruk ama huzurlu gün batımını seyretmeye devam ediyorlardı.

Küçük kız yavaşça kalktı yüzünde rahatlamış ve huzurlu bir ifade vardı. Buraya daha sık gelmeliyim, diye geçirdi içinden. Kumların bastıkça çıkan küçük hışırtısı eşliğinde deniz kabuklarını toplaya toplaya deniz kıyısından uzaklaştı.

Yetimhaneye gidiyordu, ayakları her ne kadar geri geri gitse de yetimhaneye gidiyordu. Kalacak başka bir yeri yoktu çünkü. Bu dünyada ne bir ailesi ne de bir akrabası vardı. Hepsisi o daha küçükken göçüp gitmiş kızı adeta üç duvarı çökmüş bir ev gibi yalnız ve anlamsız bırakıvermişlerdi. Hava iyice kararmıştı. Odada ondan başka kimse yoktu. Etraf çok sessizdi. Yine düşlere dalmıştı. Önce annesinin tatlı şarkılar eşliğinde saçlarını tarayışı geçti hayalinden, sonra işten gelen babasını kapıda karşılayışı. O zamanlar biraz yabani bir çocukmuşum, dedi kendi kendine; hiç izin vermezdim babamın bana sarılmasına. Bunu düşünürken yüreğine bir bıçak saplandı, tutmakta zorluk çektiği gözyaşları özgürlüklerini ilan etmişlerdi şimdi.

Yüzü gittikçe kızarıırken içindeki hasret denizi büyüyor büyüyordu...

Sabah olmuştu, saat 6 civarıydı. Kalktı yüzünü yıkadı, aynaya baktı, gözleri şişmiş yüzünde mahmur bir ifade vardı. Arkadaşlarını uyandırmaktan çekinerek parmak uçarında dolabına doğru yürüdü. Hızlıca giyindi, altın sarısı saçlarını taradı. Saçlarının rengini annesinden almıştı; onlara baktıkça annesi gelirdi gözlerinin önüne. Bu yüzden hiç kesmezdi saçlarını. Nihayet bahçeye çıkmıştı, gün daha yeni yeni doğmaktaydı. Kuşlar henüz uyanamamış gibi aheste aheste süzölüyorlardı gökyüzünde. Bu sırada gece gördüğü rüya geldi aklına; rüyasında başka bir şehirde güzel ve geniş bir bahçe içindeki kırmızı kiremit çatılı, iki katlı bir evdeydi. Burada altmış yaşlarını geçkin, beyaz saçlı uzun boylu bir adamla yaşıyorlardı. Düşündü, bu adam kim olabilirdi acaba? Bir an gözünün önünde babasının silüeti belirdi. Rüyasında gördüğü adam babasına ne kadar da benziyordu! Acaba büyükbabası olabilir miydi? Büyük babasını daha önce hiç görmemişti.

Yalnız, anne ve babasını bu konuda konuşurlarken duymuştu bir defa. Biraz silik olsa da konuşmadan aklında büyük babasının, babasıyla annesinin evlenmesini istemediği ama babası vazgeçmeyince onu evlatlıktan reddedip daha sonra İstanbul'a yerleştiği kalmıştı. Büyükbabamı her halde bu yüzden hiç görmedim, dedi kendi kendine. Ama oğlunun bir çocuğu olduğunu duymamış mıydı hiç? Niye o öldükten sonra kendisine hiç aramamış, sahip çıkmamıştı büyükbabası?

Yetimhane binasına döndüğünde bir yakınının olabileceği ihtimali bile onun minicik kalbinde ilkbahar etkisi yaratmıştı. Şimdi içinde yeni yeni çiçekler yeşeriyor, bu mutluluk güneşinin etkisiyle canlanıyor, renkleniyorlardı. Sabah kahvaltısı için yemekhaneye indi, herkes kendi sınıfı için belirlenen yere geçmiş hâlâ uyuklu bir şekilde kahvaltı ediyorlardı. O da yerine geçti, kahvaltısını etti. Yeniden yatakhaneye döndüğünde kendini yorgun hissediyordu, yatağına uzandı, biraz dinlenmek istiyordu. O sırada karşıkı rafta duran bir gazete çektik dikkatini, göz gezdirmeye başladı. Arka sayfayı çevirdiğinde gözlerine inanamadı, çok şaşırılmıştı. İşte rüyasında gördüğü adamın resmiydi bu. Hemen resmin altındaki yazıları okumaya başladı. "Ünlü yazar, eseriyle çok beğeni toplayarak yılın yazarı seçildi." yazıyordu. Demek büyükbabası bir yazardı. Büyük babası mıydı gerçekten? Hem inanmıyor hem de inanmak istiyordu...

Bu onu bulmamı çok kolaylaştırır, diye düşündü. Ama yetimhaneden nasıl çıkacak da büyükbabasını bulabilecekti ki... Kendisi için içinden çıkamayınca birilerine anlatmaya karar verdi. İçine kapanık bir kızdı. Pek arkadaşı da yoktu bu yüzden. Ama onun bugün daha neşeli olduğunu gören yatakhanedeki kızlar merak edip yanına sokulmuşlardı bile. Onlara rüyasında gördüğü adamı ve bunun kendisinin hayattaki tek umudu olduğunu anlatınca kızlar ona yardım etmeye karar verdiler. İlk olarak büyükbabasını internette araştırarak adresini buldular. Ama yetimhane görevlilerinin ona inanmayıp büyükbabasına gitmesine engel olmalarından korktuğu için yetimhaneden kaçmaya karar verdi.

O gece saat 2'yi gösterirken sadece o uyanıktı. Kalbi o kadar hızlı çarpıyordu ki her seferinde duyuyor gibi hissediyordu. Yavaşça kapıya yöneldi, kapı çok eskiydi bu yüzden gıcırıyordu. Kapının

kolunu tuttu ve yavaşça kendine çekti. Kapı maalesef gıcırıyla açıldı. Kapıya döndü, sinirli bir ifadeyle "Bilerek yapıyorsun değil mi" diye fısıldadı. Korkulu gözlerle içeri baktı, neyse ki kimse uyanmamıştı. Dış kapıya doğru yürüdü. Çok şanslı olduğunu düşündü, bekçi de uyumuştur. Hemen dışarı attı kendini. 4 yıldır kaldığı yetimhaneye son bir kez baktıktan sonra hızla koşmaya başladı. Yağmur yağıyordu, caddeler bomboştur. Elindeki adres yazılı kâğıda baktı. Şimdi bu adresi kime sorarak bulacağım, diye düşündüğü sırada kırmızı bir araba gördü, hemen yola atladı. Hızlı gelen araba kaygan yolda duramamıştı. Bir anda kendini yerde buldu, gözleri kapandı, caddenin ortasında yarı baygın yatıyordu. Arabadan inip yanına gelen sürücüyü hayal meyal görüyordu. Ambulansın acı acı ötüşü, mavi ışığı ve sonrasında karanlık...

Gözlerini açtığı anda bir hastane odasında idi. Uyandığını gören hemşireler önce kendini nasıl hissettiğini sonra bir kimsesi olup olmadığını sordular. Bir büyükbabam var, dedi sesi titreyerek, onunla böyle tanışmayı hiç hayal etmemişti. Ama yine de büyükbabasının adres ve telefonunu verdi hemşireye. Aradan birkaç gün geçti büyükbabası ortalarda yoktu. Üstüne üstlük durumu gittikçe kötüleşiyordu. Kazada çok kan kaybettiğini hemşireler kendi aralarında konuşurken duymuştu. Hiç bir şey umurunda değildi, sadece bir an önce büyükbabasını görmek istiyordu.

Büyükbabası, kazadan haberdar olunca önceleri kendine yediremedi reddettiği oğlunun çocuğunu görmeyi; ama sonra içindeki sevgi gururu yenmişti. Hemşireye torununun kaldığı odayı sordu. Hemşire başta hastanın durumu ağır olduğu için ziyaretçi kabul etmediklerini söylese de yaşlı adamın ısrarlarına dayanmayıp, odayı tarif etti. Hayatında ilk defa bu kadar heyecanlanmıştı. Tıpkı bir çocuk gibi merdivenleri koşa koşa çıktı. Kapının önüne hafifçe kapıyı tıkladı, içerden ses gelmeyince kapının kolunu tuttu, yutkundur ve derin bir nefes alarak kapıyı açtı. Şimdi karşı karşıyalardı, ikisinin de gözlerinden yaşlar akıyordu, ikisinin de boğazı düğümlenmişti. Zaten konuşsalar da meydana gelen bu duygu şelalesini anlatmaya kelimeler kâfi gelmezdi. Tüm renkler ve tüm duyguların sığıdığı bu karede küçük kız, büyükbabasının kollarında yüzünde bir tebesümle son nefesini veriyordu.

İDRİS MAHFİ

-ABDULLAH AKIN- İLE SÖYLEŞİ

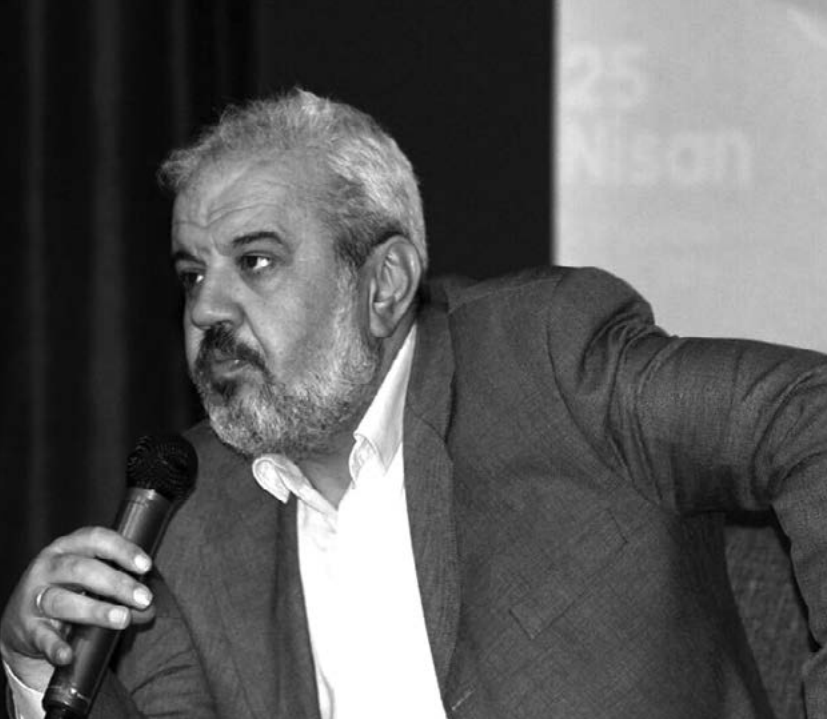
Kimdir Abdullah Akın ya da İdris Mahfi?

1971 yılında, Rumeli göçmeni bir ailenin ikinci çocuğu olarak Edirne’de doğdum. Tüm tahsil hayatım bu şehirde geçti. Endüstri Meslek Lisesi’ni bitirdikten sonra, merhum Dr. Süheyl Ünver’in “Herkesin bir mesleği bir de meşgalesi olmalı. O meşgale de bütün bir Türk kültürüdür” sözü fehvasınca üniversite eğitimine heves etmeyip çalışma hayatına atıldım. “İtikatta sözelci, amelde sayısalcı” olarak kamu ve özel sektörde, iletişim/radyo-frekans sahasında teknik eleman olarak 33 yıl çalışıp nihayet 2020 yılında “emekli” pâyesine nail oldum. Okur-yazar olmam hasebiyle kırk yaşına kadar sadece okuyup ondan sonra yazmaya başladım. Sosyal medya marifetiyle, ilk karalamalarım mahlas olarak kullandığım İdris Mahfi adı üzerime yapıştı, gerçek adımın önüne geçti. Bir parça Osmanlı alfabesi okuyabildiğimden, Osmanlı alfabesi ile yazılmış Türkçe metinleri Latin harflerine aktardım. “Modern Şiir” e heves ettiysem de bazı dergilerde yayımlanan birkaç şiirden sonra bu hevesten feragat ile kadim Türk şiirine meylettim tamamen. Arka Kapak ve Şiar dergilerinde adıma mahsus köşelerde yazılar yazdım, yazmaktayım. Birikmiş hikâye, roman ve senaryo taslaklarım, şimdilik dîvânçe ebadında ikmâl olunmuş ve ikmâl olunmayı bekleyen manzumeleirim var. Ömrüm yeterse tamamlayacağım inşallah.

Türk-İslâm Medeniyetinin başlangıcı, doğduğu coğrafyalar, sınırları hakkında neler söylenebilirsiniz?

Türk-İslâm Medeniyeti hakkında bir şeyler söylemek için önce “medeniyet” kavramını doğru anlamak gerekiyor. Medeniyet kavramı ve kelimesi, Batı dünyasındaki “civilisation” teriminin ifade ettiği mânâyı karşılamak adına, Osmanlı’nın son dönemlerinde, XX. Yüzyılın başlarında hayatımıza ve dilimize girmiş. Kelimenin kökeninde “medîne”, yani şehir, yni yerleşik hayat var. Hatta bu yüzden 1930’larda Arapça menşeli kelimelere Türkçe menşeli karşılık arama çabalarında, medeniyet kelimesine karşılık olarak, yerleşik hayata ilk geçen Türk boyu olması hasebiyle Uygurlardan mülhem “uygarlık” kelimesi önerilmiş ve nispeten yaygınlaşmış.

Ne yazık ki biz civilisation kavramı ile karşılaşmış XX. Yüzyılda tercüme olarak önce medeniyet, sonra uygarlık kelimelerini kullanmışsak da mânâ olarak bu kavramı hep Batı dünyasının ulaştığı görünür refah ve muâşeret, yani insanların gelişen teknik ve iletişim imkânlarının da yardımıyla rahat ve huzur içinde bir arada yaşayabildiği hayat

**TÜRK-İSLAM MEDENİYETİNİN
İZ BIRAKTIĞI BÜTÜN
COĞRAFYALARDIR
BU MEDENİYETİN
SINIRLARI. KAŞGAR'DAN
KOPRIVİNAÇA'YA, UYVAR'DAN
FİZAN'A, CEBELİTARİK'TAN
UMMAN DENİZİ'NE, KIRIM'DAN
SUDAN'A KADAR UZANAN
ÇOK BÜYÜK BİR COĞRAFYADIR
TÜRK-İSLAM MEDENİYETİNİN
İZ BIRAKTIĞI YERLER.**

ortamı olarak telakki etmişiz. Medeniyetin yazılır ve anlatılır değil, yapılır ve yaşanır, hatta daha önce yapılmış ve yaşanmış bir şey olduğunu idrakimiz oldukça yeni bir mesele. Kısaca medeniyet, bir toplumun geçirdiği tüm evreleri ile birikmiş ve günümüze ulaşmış maddî ve mânevî değerlerin, tek kelime ile faziletlerin tümüdür.

Türk-İslâm Medeniyeti, basit tarihî bakış açısı ile ilk Türk-İslam devletleri ile başlamış diyebiliriz. Yani Karahanlılar, biraz Tolunoğulları ve Gazneliler. Ama bendenize göre Türk-İslam Medeniyetinin sağlam temeli, binası ve unsurları Selçuklular zamanında kurulmuştur. İslam Medeniyetinin tesisinde üç önemli kültür var. Arap, Fars (İran) ve Türk kültürü. Bu üç kültürün yeşerdiği üç coğrafyayı da ihata eden, her üç kültürün kilit taşlarını sosyal ve idari hayata yerleştiren ilk Türk devletidir Selçuklular. Üstelik oldukça kısa bir sürede tesis ettikleri bu çok kültürlü Türk-İslam Medeniyetini yine kısa denebi-

lecek bir sürede Rum diyarına, yani Müslümanlar için Batı dünyası denilen coğrafyaya taşıyan da Selçuklular olmuştur. Osmanlı devleti de bu medeniyeti Anadolu topraklarının daha batısına, Avrupa içlerine, üzerine koyarak taşıyan Selçuklu ardılı bir devlettir bana göre.

Buradan bakınca, biz XX. Yüzyılda Batı düşüncesinden aldığımız ve Batı kültürünün tesiri altında medeniyet kavramı ile ünsiyet kesp etmeye çalışırken, milliyetçilik akımının tesiriyle Türk-İslam Medeniyetini oluşturan coğrafya da harita üzerinde parçalanmaya başlamıştı. Benim için medeniyet kavramında bugün geldiğimiz siyasi şartlardan menkul haritalarda şekillenmiş sınırlar değil, Türk-İslam Medeniyetinin iz bıraktığı bütün coğrafyalardır bu medeniyetin sınırları. Kaşgar'dan Koprivinaça'ya, Uyvar'dan Fizan'a, Cebelitarık'tan Umman Denizine, Kırım'dan Sudan'a kadar uzanan çok büyük bir coğrafyadır Türk-İslam Medeniyetinin iz bıraktığı yerler. Türk-İs-

lam Medeniyetinin her sahada bıraktığı tüm tesirleri ve birikimleri anlamak, yeniden yorumlamak istiyorsak, düşünce ufumuzun sınırlarının en azından bahsettiğim bu coğrafyalara ulaşması, bu coğrafyaları ihata etmesi şart.

Türklerin İslâmiyet'e girmesi sanat alanında nasıl bir değişiklik meydana getirmiştir?

Öncelikle Türkler, ekseriyetle dâhil oldukları coğrafyaların kültüründen müteessir olduklarından fazla müessir olmuşlardır. Ekseriyetle diyorum, zira Türk kimliği, Türklerin Orta Asya'dan batıya doğru göçüp yerleşik hayata ayak uydurdukları dönemlerde yalnızca İslâmiyet dairesine giren boylarda ayakta kalabilmiştir. Göçebe toplumlarda sanat, takdir edersiniz ki yüzeysel ve geçicidir. Sanat, kalıcılığını ancak medenî, uygar, yerleşik hayata geçmiş toplumlarla kazanır. Türkler, İslâmiyet dairesine girdikten sonra siyasi ve kültürel yayılımını iki eksende sürdürdü. Birisi, zaten İslâm Medeniyetini oluşturan ve geliştiren Arap ve Fars coğrafyası, diğeri Hristiyan kültürünün yaşandığı Batı dünyası. Her karşılaşılan, ilişki kurulan kültürler arası alışveriş tabiidir. Türkler için İslâmiyet ile büyük ölçüde yerleşik hayata geçilmesi, sanat alanındaki birikimlerin kalıcılığa aktarılması demektir her şeyden önce. Göçebe Türklerin çadırları da bir sanat eseridir; ama yerleşik hayatta tesis ettikleri mimarî yapılar gibi uzun süreli kalıcılığa sahip değildir. Şifâhî edebiyat

da sanat için önemlidir; ama kulaktan kulağa ulaşırken özünden çok şey kaybeder, hatta bütünüyle kaybolur. Oysa yazıya geçirilmiş edebî ürünler, fizikî olarak başlarına bir talihsizlik gelmediği müddetçe nesilden nesile aslını koruyarak aktarılabilir. Sanatta elde edilen kalıcılık imkânının dışında Türkler, İslâmiyet'e girdikten sonra mühim bir kültür taşıyıcısı da olmuşlardır. Basit bir örnek verecek olursak, bugün İslâm dünyasının her yerinde mabet mimarîsinin temel figürü olan "kubbe" nin İslâmî yapılar ile özdeşleşmesi Türklerin sâyesinde olmuştur ki bu "Türk Kubbesi" denilen Orta ve Ön Asya'daki ilk Türk şehirlerinde, çadırlardan mülhem kurulan binalarla, Türklerin Doğu Roma vâsıtası ile tanıştıkları Panteon tarzı kubbe mimarisinin mezcinden, geliştirilmesinden husûle gelmiştir. Kubbe kelimesinin İspanyolcadan doğu dillerine girdiğine ve bunun Endülüs Emevîleri ile sağlandığını düşünürsek, kavramın fizikî olarak hayata ve kültüre geçirilmesinde Türk sanat anlayışının konumunu daha iyi kestirebiliriz fikrimce.

Anadolu medeniyetinin yapı taşları nelerdir? Türk medeniyetini şekillendiren unsurları sıralamak gerekirse neler söylenebilir?

Türkler, Anadolu coğrafyası ile kalıcı olarak X. Yüzyıl sonlarında hemhâl oldular. Evvelce arz ettiğim gibi, Türk-İslam Medeniyetinin sağlam temellerini ve binalarını kuran Selçuklular, o zaman Rum diya-

rı olarak bilinen Anadolu coğrafyasına yerleşmeye başladılar. Anadolu'ya gelirken de tabii olarak Arap ve İran kültüründen İslâmî değerler ekseninde çok şeyi de taşıdılar. Yani Anadolu, Selçuklularla birlikte İslâm Medeniyetini Arap, İran ve Türk kültüründen müteşekkil yeni bir yapı ile tanıdı. Türklerin göçebelikten menkul kültür taşıyıcılığı ve birleştiriciliği özellikleri, İslamiyet'in medeniyet eksenli yerleşik yapısı ile bütünleşince ortaya sürekli kendini yenileyen ama özünü bir şekilde muhafaza eden kültür ve medeniyet ortamı doğurmuştur. Tabii Türkler kültürel açıda hem mütesir, yani etki eden, hem de müessir, yani etkilenen yapıları ile Anadolu'nun Pagan kültüründen izler taşıyan Judeo-Hristiyan kültürü ile de özellikle sanat açısından kültür alışverişine girmekten imtinâ etmemişlerdir. İdâresi altına giren halklar ister Müslüman olsun, ister olmasın Türk-İslam kültür ve medeniyetine muhakkak bir şeyler katmıştır. Bu yüzden, on asırdır üzerinde yaşadığımız Anadolu topraklarında, ifade etmesi güç ama bütünlüğünden kopmayan eklektik bir kültür yapısı, bir medeniyet kurmuşuz. Bu medeniyetin yapı taşları, binlerce yıldır bu topraklara konup göçmüş onlarca toplumun kültür ve medeniyetinden müteşekkil az ya da çok. Elbette temeli İslâm üzerine binâ edilmiş; ama binanın her köşesinde farklı bir kültürün izlerini görmek mümkün. Bu büyük bir zenginlik kanaatimce. Bu açıdan bakınca münhasır bir Türk medeniyeti diyemiyorum biriktirdiklerimizle. "Türk-İslam Medeniyeti" tabiri ancak ifade edebilir bize miras kalan Anadolu'nun son ve inşallah kıyamete dek bâkî kalacak medeniyetini. Ve bu medeniyeti şekillendiren unsurlar, sırasıyla İslâm dini, Türk kimliği, kültür alışverişinde bulunduğumuz müslim-gayrimüslim halklar ile, tesâmüh çerçevesinde sağladığımız âdâb-ı muâşeret.

Türkçe deyince nasıl bir dil tasavvur etmeliyiz. Dil ve medeniyet arasında zannettiğimizden daha sıkı bir bağ olduğunu söyleyebilir miyiz?

Türkçe deyince, Göktürk yazıtlarından televizyon

kelimesini hâiz olan güncel Türkçe sözlüklere kadar çok geniş bir kelime haznesine sahip dili tasavvur ediyorum ben. Dil, yaşayan bir yapı. Karşılaştığımız her yeni nesneyi, kavramı, duyguyu isimlendiririz. İsmi olmayan bir şey tasavvurumuzda şekillenebilir çünkü. Bunun yanı sıra kullanılmayan kelimeler de ne denli mühim bir kavramı ifade ederse etsin, unutulmaya mahkûmdur. Dil, nesiller arasındaki kültür naklini sağlayan en mühim unsur. Kelime sayılarından ya da kelimelerin menş'einden bahsetmiyorum. Hayatın içerisinde, sürekli haşır neşir olduğumuz nesnelere, kavramlara, hislere, durumlara

BU MEDENİYETİN YAPI TAŞLARI, BİNLERCE YILDIR BU TOPRAKLARA KONUP GÖÇMÜŞ ONLARCA TOPLUMUN KÜLTÜR VE MEDENİYETİNDEN MÜTEŞEKKİL AZ YA DA ÇOK. ELBETTE TEMELİ İSLÂM ÜZERİNE BİNA EDİLMİŞ; AMA BİNANIN HER KÖŞESİNDE FARKLI BİR KÜLTÜRÜN İZLERİNİ GÖRMEK MÜMKÜN.

ifade edebilmek için kullanabileceğimiz kelimelerin zenginliğinden bahsediyorum. Acaba ifade edebiliyor muyuz hislerimizi? "Üzgünüm" derken neyi kastediyoruz meselâ? Melül mü, mahzun mu, me'vus mu, mağmum mu, mükedder mi? İyi bir lügate bakarsanız her birinin az çok da olsa farklı duyguları ifade eden kelimeler olduğunu görürsü-

**KENDİMİZİ İFADE
EDEMEDİĞİMİZ BİR
DİL İLE NASIL BİR
MEDENİYET TASAVVURU
OLUŞTURABİLECEĞİZ. EVET,
MEDENİYET DEDİĞİMİZ
KAVRAMIN ANA TAŞIYICI
KOLONLARININ BAŞINDA
GELİR DİL, LİSAN. MEDENİYET
VARILAN NOKTA DEĞİL,
VARILAN NOKTAYA
KADAR EDİNİLEN BÜTÜN
BİRİKİMLERDİR.**

nüz. Saydığım kelimelerden, mahzun dışındakileri çok kimsenin hiç duymadığını bile söyleyebilirim. Hissettiğimiz bir duyguyu tam olarak kelimelere dökemiyorsak kendimizi ifade edebildiğimizi söyleyebilir miyiz? Kendimizi ifade edemediğimiz bir dil ile nasıl bir medeniyet tasavvuru oluşturabileceğiz. Evet, medeniyet dediğimiz kavramın ana taşıyıcı kolonlarının başında gelir dil, lisan. Medeniyet varılan nokta değil, varılan noktaya kadar edinilen bütün birikimlerdir. Yaşadığımız coğrafyada pek çok "kurgan" adı verilen yassı bir toprak tepe şeklindeki eski mezarlar var. Ama pek çok kişi kurgan kelimesini bilmiyor. Böylece karşımızda bir mezar değil, ne olduğunu ifade edemediğimiz bir tümsek kalıyor. Latince'den aldığımız "estetik" kelimesini mebzul miktarda kullanıyoruz. Artık unutulmuş "bediî" kelimesinin muadili olarak da kullanılıyor. Oysa bediî ve estetik kelimelerinin ifade ettiği mânâlar arasında ciddi farklar var. Her bediî olan estetik

meselâ; ama her estetik olan bediî değildir. Bu kelimeler, medeniyetin olmazsa olmazı konumundaki sanat sahasına gelince, toptancılığımız ile hepsini bir başka kelimenin, tamlamanın üzerine yüklemiştir! En fazla bir asır evvel herkesin âşinâ olduğu Bediî Sanatlar ve Sanâyi-i Nefise kavramlarını Güzel Sanatlar diye tek bir tamlama ile ifade etmeye çalışmışız. Bediîyetteki yaratıcılık ve emsalsizlik, nefisedeki herkes tarafından hoş bulunma mânâları da güme gitmiş böylece. Sanat, maddî ve hissî ifadelerin söz ve biçime dönüştürülmüş hâlidir. Ancak bu hâli de ancak kelimeler ile ifade edebiliyoruz. Dilimiz, lisânımız güdük kaldıkça medeniyetin olmazsa olmazı olan sanatları da nesilden nesile aktarmamız imkânsız hâle geliyor. Bu bâbda söylenecek çok şey var ama bu kadarı da merâmımı ifâdeye kâfi zannederim.

Anadolu Medeniyetinin kurucuları kimlerdir?

Geldiğimiz noktada biziz elbette, Türk-İslâm medeniyeti. Tarihî süreç içerisinde kurulmuş; ama devamı gelmemiş nice medeniyet var Anadolu coğrafyasında. Hititlerden tutun da Bizanslılara kadar. Ama her kültürden bir mozaik alıp bugünkü Anadolu medeniyetini tesis eden, sürekliliği sağlayabilen Müslüman Türkler oldu. Bu yüzden Anadolu Medeniyeti deyince Asurlulardan, Hititlerden, Urartulardan, hatta Egedeki İyon/Yunan medeniyetinden önce Türk-İslam Medeniyeti geliyor akla. Kültür anlamında da Arap ve İran kültürünü İslâmiyet sonrası Anadolu'ya taşıyan bizdik. Gerek dinî, gerek kültürel açıdan Türk kimliğini ve kültürünü de katarak büyük bir medeniyet tesis ettik Anadolu'da. Üstelik bunu, en azından milliyetçilik akımları ile ana kültür yapımızdan kopan, ancak o zamana kadar tüm değer ve müesseseleri ile yaşayan Anadolu'nun biz geldiğimizde mevcut yerel halkların kültürünü asimile etmeden yaptık. Lisan ile, edebiyat ile, bediî sanatlar ile, müzik ile kültür alışverişini sürdürerek, kendi öz dokularını değiştirmeden kurduk Anadolu medeniyetini. Tabii sadece Anadolu değil, XIV. yüz-

yıldan itibaren ayak bastığımız Rumeli ve Balkanlar coğrafyasında da. Her ne kadar bu büyük medeniyetin varisleri olarak elimizdeki zenginliğin farkında olmasak da.

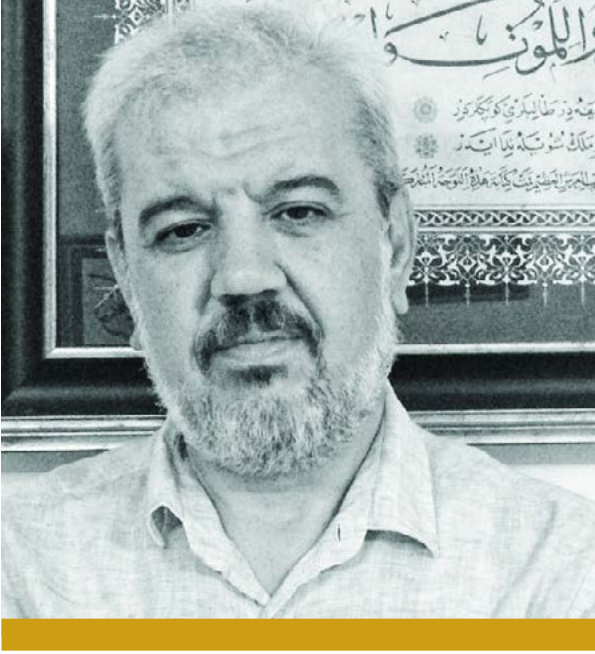
Binlerce yıllık Anadolu kültürünün Anadolu’da kurulan Türk medeniyetine etkisi nasıl olmuştur?

Net bir şekilde, bütünlüğünü koruyan eklektik bir yapı var günümüze ulaşan. Lisanımızda Anadolu’nun ilk halklarından gelen kelimeler mevcut. Dinî anlayışımızda bile İlk ve Orta Çağ medeniyetlerinin izlerini görmek mümkün. Bunu İslâm harici bir inanç olarak telakki etmemek lâzım. Bilakis biz bazı kültürel değerleri İslamlaştırmışız. İslâm’ın ana çerçevesine zevâl vermeden hayatımıza katmışız tümünü. En çok bilineni, aslında eski bir pagan geleneği olan Hıdrellez. Ama biz bunu Hızır ve İlyas Aleyhisselamların nezdinde İslâm dairesine almış, pagan unsurlardan ârî kılmışız. Örnekleri arttırmak mümkün. Bunun yanında Anadolu’ya biz Türklerden sonradan gelen halkların kültürleri de Anadolu medeniyetinin potasında erimiş, kaynamış, kaynaşmış. Kafkaslardan göç etmek zorunda kalan halklar, Balkanlardan gelen Arnavutlar, Boşnaklar gibi. Müt-hiş bir kültür mozaîği Anadolumuz, sahip çıkıldıkça mermer kadar sağlam bir mozaik ama.

Bu medeniyetin halk kültürünün ve sanatın şekillenmesinde nasıl bir rolü olmuştur?

Kurduğumuz medeniyetin ana ve yan unsurlarına bir bakalım. Türk-İslam Medeniyeti kavim olarak bir sacayağından müteşekkil. Üç ana direk diyelim buna. Türk; Fars ve Arap kültürü. Biz bu kaynaşmış kültürü Anadolu’ya taşıırken, Anadolu’nun biz geldiğimizde mevcut ve onların etkilendiği daha kadim halkların kültürleri ile karşılaştık. Bir yandan o kültürlerin ana yapılarını bozmadan, ama etkileşime açık olarak yaşamasını sağladık, bir yandan da her sahada kültürel değerler alışverişinde bulunduk. Bu arada “halk kültürü” tabiri bana son derece tuhaf

geliyor, bunu da belirtiyim. Halklardan başka olsa olsa sadece mayasız yoğurt için kullanılan yoğurt kültürü ve mantar kültürü olur ki her ikisi de bizim kültürümüzde yok. Medeniyetin yapı taşı olan kültür zaten halkların oluşturduğu, şekillendirdiği, yenilediği, katıştırdığı bir kavram. Bir arada yaşayan, aynı toprakları ekip biçen, aynı sudan içen halkların kültürünü, tabiatıyla kültürü oluşturan sanatlarını paylaşmaması, etkileyip etkilenmemesi mümkün mü? Tuhaf yaklaşımlar görüyorum bazı kesimlerden -ki çoğu kendini sahasında uzman olarak gören akademisyenler, sanatçılar falan-, meselâ “Klasik Türk Mûsikîsi, Bizans dinî müziğinden aparmadır, hatta bütünüyle iktibastır” diyorlar. Delilleri ise melodik ve ritmik olarak müzikler arasındaki benzerlik! Oysa elimizde dokuzuncu, onuncu yüzyıllardan menkul Uygur melodileri var. Musikimizin teorik temellerini kuran Abdükadir Meragî, XIV. Yüzyılda yaşamış bir sanatkâr. Arz ettiğim veçhile Türkler, Orta Asya’dan Anadolu’ya uçarak gelmediler. İslamlaşmış bir İran, Hindistan üst kıtası ve nispeten Arap kültürünün yerleştiği Mezopotamya coğrafyası üzerinden, bu coğrafyada yaşayan halkların kültürlerine aşına olarak geldiler. Türklerin katı ve muhafazakâr kültür saplantıları olmamıştır asla. Selçuklular, Maveraünnehr’ e, oradan Merv’e, Nişâbur’a, Ceyhun ırmağından Fırat ırmağına doğru genişlerken Semerkant’tan, Buhâra’dan aldıkları Türk musikisini Fars ve Arap topraklarından geçirerek Anadolu’ya getirdiler. Burada gerek Bizans’ın, gerek onlara bağlı halkların tüm kültürleriyle olduğu gibi müzikleriyle de haşır neşir oldular. İçerisinde Bizans ezgilerinden Arap melodilerine, Türk tınlarından Fars sazlarına, Ermeni armonisinden Kafkas ritimlerine kadar birçok özgünlüğü bir potada erittiler. Selçuklunun ardılı olan Osmanlılarda da Türk müziği klasik anlamda kendi kimliğini oluşturdu, oturttu. Bu değişime kapalı olmak demek değil elbette, kültürlerin mezcinden doğan mahsulün kemâl bulması, bir form hâlini alması demek. Edebiyat sahasında da böyle görsel sanatlarda da. İşte minyatür sana-

tı, Türklerde Uygurlar zamanında var. Ama kemâl noktasını özellikle İran minyatür sanatı tesiri ile Selçuklularda gelişip Osmanlı devrinde buluyor. Arap minyatür sanatının oluşmasını Türkler sağlıyor. Diğer yandan bakıyoruz, bugün hâlâ Orta Asya'da yaşayan Türklerin müziği ile Anadolu'da yaşadığımız pek çok müzik formu birbiriyle örtüşüyor. Yani hem bir koruma, hem yenilenme, hem de birleşim var.

Medeniyetimizin modern Türk şiirine etkisinden bahsetmek mümkün müdür?

Öncelikle bir hususu dile getirmek isterim. Benim için öncelikle sâdece "Türk Şiiri" diye bir şey vardır. Moderni, klasiği, hele Halk şiiri, Divan şiiri gibi tefrikler yalnızca edebiyat araştırmacıları için kolaylık sağlayıcı tavsiflerdir nazarımda. Aprin Çor Tigin'den İsmet Özel'e kadar uzanan sayısız ismin ve tabii ki anonim kültürün ilmek ilmek işlediği bir Türk Şiiri. Cumhuriyet dönemi Edebiyat tarihçilerinin bir Halk şiiri-Divan şiiri (Saray şiiri) ayrımı var meselâ. Hangi ölçülere göre halkı tavsif ve tasnif ediyoruz? Aruz vezni-Hece vezni ölçütünde mi? Buna göre ömründe Bağdat'tan, Kerbelâ'dan dışarı çıkmamış Fuzûlî halktan sayılmıyor mu? Anadolu'da, Rumeil'de sâdece aruz formuyla şiir yazmış, ömründe bırakın sarayı, İstanbul'u bile görmemiş yüzlerce şairimiz var. Akademik anlamda genelde edebiyatımızın, özelde şiirimizin tasnifinde kullanılan tabirler bile sıkıntılı bana göre.

Hadi, edebiyat tarihi bakımından ele alıp öylece göz atalım "Modern Türk Şiiri"ne. (Gerçi modern kavra-

**"NE YAZIK Kİ TÜRK ŞİİRİ,
TANZİMAT'TAN SONRA PEYDERPEY
GELENEKTEN, KÖKLERİNDEN,
ON ASIRLIK BÜYÜK TÜRK
MEDENİYETİNDEN KOPMAYA
BAŞLADI. TÜRK ŞAİRİ ORTAYA
KOYDUĞU MANZUM-GAYRI
MANZUM ESERLERİNDE KÖKLÜ BİR
MEDENİYETİN BİRİKİMLERİNDEN
BIRAKIN BESLENMEYİ, BU
KOSKOCA EDEBİYAT MİRASINI
GÖRMEZDEN GELME, HATTA
REDDETME YOLUNU TUTTU."**

mı da izafi ya, neyse!) Ne yazık ki Türk Şiiri, Tanzimat'tan sonra peyderpey gelenekten, köklerinden, on asırlık büyük Türk medeniyetinden kopmaya başladı. Önce form, sonra dil ve nihâyet bütün olarak -istisnalar kaideyi kuvvetlendirir- modern(leşen) Türk şairi ortaya koyduğu manzum-gayri manzum eserlerinde köklü bir medeniyetin birikimlerinden bırakın beslenmeyi, bu koskoca edebiyat mirasını görmezden gelme, hatta reddetme yolunu tuttu. Tabii bir de şiir okurunun modernleşmenin getirdiği hızlı ve kolay tüketim tercihlerinin ve Cumhuriyet rejiminin tüm kültür kodlarını köklerinden koparıp Batı düşüncesi eksenli yeniden oluşturma idealinin de etkisi var bunda.

Şöyle bakalım. Bugün kullandığımız "şiir" kelimesi Arapça. Sezgi ve ilhâm yolu ile derinliğine bilmek, anlamak mânâsına geliyor. Şuur, şiar, iş'âr (yazı ile bildirme), meş'ur (anlaşılmış, idrâk edilmiş) gibi kelimeler de aynı kökten geliyor. Bir de Arap harfleri ile şiir/şi'r kelimesi ile aynı şekilde yazılan şa'r kelimesi var. O da kıl, saç teli anlamına geliyor. Anlamadaki inceliği gösteren hoş bir etimolojik durum. Bizim Tanzimat sonrası başlayıp Cumhuriyet ile yüzümüzü tamamen döndüğümüz Avrupa kültürünün neredeyse tüm dillerinde (Slav dilleri dahil) şiir kelimesi için kullanılan kelimeler Latince poema ke-

limesinden gelir. Eski Yunanca'da poieo (yapmak, inşa etmek) fiiline, fiilden isim türetme eki olan -ma ekinin gelmesi ile oluşan poema, yapı, yapılmış, inşa edilmiş şey, tamamlanmış eser demektir. Kadim kültürümüzde her türlü eseri kaleme alma, yazma işine "inşa" adı verilir ki, şiir açısından bakılınca da şiirin sâdece teknik kısmını ifade eder. Yine kadim kültürümüzde, vezinli ve kafiyeli nazmedilmiş, dizilip sıralanmış sözler karşılığı olan "manzûme" diye bir kelime var. Edebiyat ıstılahında, belirli bir ahengi olan ama şiir olabilecek inceliğe, niteliğe sahip olamayan vezinli ve kafiyeli nazım eserler için kullanılır. Nazım/nazm kelimesi de dizmek, sıralamak, düzenlemek mânâsına gelir ki nizam, tanzim gibi aşına olduğumuz kelimelerin de köküdür. O zaman "şiir" deyince ne anlaşılmalı? Modern Türk Şiiri büyük ölçüde incelikli anlatım olan "şi'r"den, sadece yapı kurmak diyebileceğimiz "peom"e, inşaya tenzil etti diye düşünüyorum kendi fikrimce. Eskiden vezinsiz şiir düşünülemezden "her şiir bir manzumedir; ama her manzume bir şiir değildir" denirmiş. Bugün de her şiir, kelimelerin anlamlı bir şekilde dizilmesidir; ama her anlamlı şekilde dizilen kelime yığını şiir değildir, diyorum ben.

"Peki modern Türk şiiri neden bizim kadim medeniyetimizin sağlam köklerinden kâfi derecede beslen(e)medi?" diye soracak olursanız; özünde kolaycılık ve kültür genetiğini reddetme zorunluluğu vardı derim. Aslında Türk Şiiri, tıpkı Türk Müziği/ Türk Musikisi gibi temelinde ritim olan bir yapıdır. Bizim musikimiz armoni değil usul esaslıdır. Şiirimiz de öyle. Bu yüzden etimolojik olarak Türkçe menşeli kelimelerde aruz veznine uygun, uzun ve kısa sesler olmamasına rağmen aruz veznini Türkçe menşeli kelimeler dâhil kolaylıkla şiirimize adapte edebildik. Hece ölçüsü zaten kadim ritmimizdi. Şiirin inşâ kısmını vurucu hâle getiren âhenk unsuru, musikimizde Batı müziğinde olmayan sayıda usullerle (ritim ile) sağladığımız gibi şiirimizde de her türlü vezni kullanarak sağladık. Şiirin esası bizim için öz ve vurucu anlatıma sahip âhenkli söz dizimiydi. Türk Şiiri, özellikle Cumhuriyet döneminden sonra örnek aldığı Batı/Avrupa şiirinin tarihî dönüşümünden çok hızlı bir şekilde formal ve içerik ola-

rak değişti, dönüştü. Elbette bu hızlı dönüşüm için gelenek, eteğe bağlanmış taş gibi ağırlık yaptı şairlerimize. Bir de siyasi ortam düşünülünce Modern Türk Şiiri eteğindeki taşları dökmek, hatta eteğini kesmek kolaycılığına sığındı. Nisbî olarak gelenekle barışık şairlerimiz de yok değil. Attila İlhan, Hilmi Yavuz, Bedri Rahmi, Cahit Külebi... Ama yaşları itibarıyla şiir kimliklerini 1950'li yıllarda oturtmuş şairlerimiz hep. Hâli ile arada çeyrek asırlık bir kayıp dönem var. Normalde bu süre kültür bozulması için devrede kulak görünen bir zaman dilimi ama bizim gibi "Doğuya doğru giden gemide batıya doğru koşmak zorunda olan" bir toplum için kültür yitimi ne kifayet edecek bir süre. Nitekim etti de.

Medeniyetimizin komşu kültürlerle etkisi nasıl olmuştur?

Komşu kültürlerden, Orta Asya'dan biriktirerek getirip esas mayasını Anadolu'da attığımız, Anadolu'da filizlenip bir uçtan Avrupa ortasına, diğer uçtan Hint üst kıtasına, Karadeniz'in kuzeyinden Akdeniz'in güneyine kadar ulaşan Türk-İslam Medeniyetine komşu olan coğrafyaların kültürlerini anlıyorum ilk önce. Yani tâ Belgrad'a, Peç'e, Mostar'a kadar ilmek atmış Türk-İslam Medeniyeti için buralar komşu kültürler değil, kültürümüzle içiçe geçmiş birleşik kültürler benim için. Yemen de öyle, Habeşistan da, Hindistan'ın ya da Afrika'nın kuzeyi de. Daha evvel bahsettiğim, doğudan batıya doğru Taşkent'ten Bosna'ya, kuzeyden güneye doğru Uyar'dan Fizan'a, Kafkasya'dan Habeşistan'a uzanan bir kültür coğrafyası sınırlarımız var. Bu sınırların ötesinde komşu kültürlerle etkileşimimizin medeniyet bakımından çok fazla olduğunu söylemek mümkün değil. Ama günümüzde Anadolu ile Trakya'ya sıkışmış siyasi sınırlarımızın ötesinde kalan komşu halklarla Türk-İslam Medeniyetinin etkileşimi, etkisi tartışılmaz bir şekilde olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

Bize zaman ayırdığınız ve değerli görüşlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

Sıcak Bekleyiş

Küçük ama soğuk bir esinti
Dondurdu tüm vücudunu
Her yerini kaplıyor soğuk,
Yavaş yavaş kalbini de
Ama şimdi soğuk geride kaldı

Karanlık bir havada
Su damlalarıyla yarışan
Yaramaz kuru bir yaprak
Ama şimdi karanlık geride kaldı

İnsanı aldatan ılık bir hava
Aldanan küçük bir tomurcuk
Ve başka bir yerde
Aldanan başka bir tanesi daha

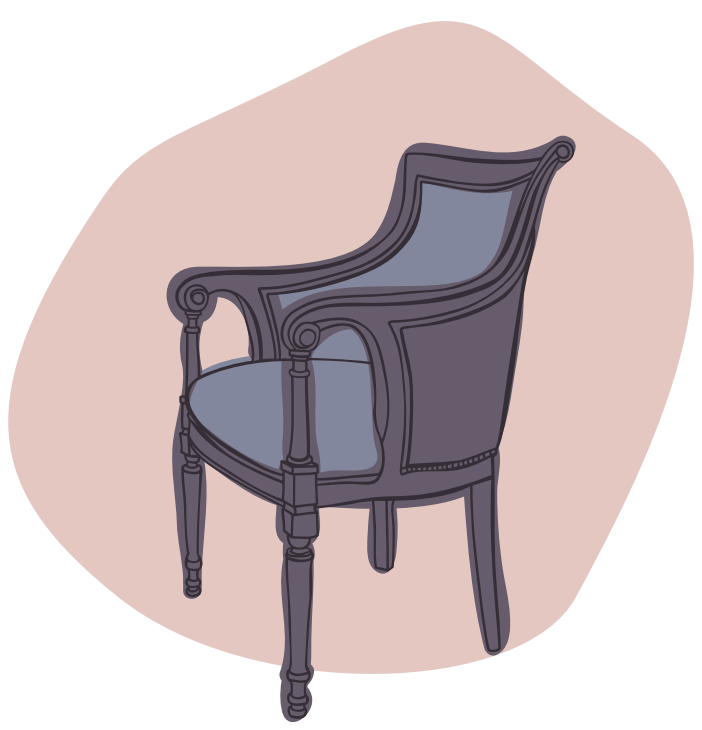
Sabırsızlıkla istiyor
Açmak kapılarını güneşe
Sabırsızlıkla bekliyor tüm kâinat
Sıcaklığı ve samimiyeti

Şimdi her şey geride kaldı
Başından aşağı tüm vücuduna
Sonra kalbine işleyen
Yakıcı bir sıcak

Telaşla hayata sürüklenen
Yeşillikten bihaber insanlar
Kapılarını açan
Sabırsız tomurcuklardan

Şehir sesini bastırmaya çalışan
Cıvıltılı kuşlar
Şimdi hepsi durdu, tüm bekleyişleriyle
Selamladılar güneşi ve yazı

KARMAŞIK

Dışarısı oldukça gürültülü, nefes almak için çıkmıştım; fakat o kadar bunaldım ki insanlardan, eve dönmek için can atıyorum şimdi. Çok sürmeden evime ulaşıyorum; boş bir koltuk, iki yudum kahve ve sonunda keyfim yerinde. Yorgunluk gözlerime düşmek için can atıyor, iki dakikalık bir mücadele sonunda o kazanıyor. İki gözümün kapanması içerimdeki iki gözün açılmasını sağlıyor.

Kare bir oda ve tam ortasında ahşap bir sandalye, duvarlar kireç beyazı. Odada ışık yok; ama aydınlık. Bu oda garip bir şekilde hoşuma gidiyor; çünkü içimdeki yalnızlık özlemi bu odayı görünce kendini gün yüzüne çıkarıyor. Hatta öyle ki içimden koca bir "Oohhhh" çekiyorum sanki uzun süredir nefes almamışım gibi.

Sandalyeye oturuyorum etraftaki boşluğu inatla inceliyorum, bir süre gözüm dalıyor ve fark ediyorum ki odadaki sessizlik o kadar fazla ki kalp atışımı çok net duyabiliyorum. Ne mutlu bana yalnızız, ben ve benden içerisi, zaten benim de istediğim tam olarak buydu, diye geçiriyorum içimden. Ne gariptir ki bu kadar çok şey yaşanmasına rağmen daha içerimin hiç sesi çıkmıyor, sanki derin bir uykuya dalmış gibi... Bu durumu çok fazla umursamıyorum. Bu naçiz odada ne bir sorumluluğum ne de bir zorunluluğum var. Sakince düşüncelerimi dinleyebiliyorum; bu aralar bazı olaylar üzerinde çok fazla eleştiri ve sorgulama yapıyorum içerimde; nelerin doğru nelerin yanlış olduğu konusunda çok fazla soru işareti var kafamda.

Çok geçmeden bu düşüncelerim içimde bir mü-nakaşaya başlıyorlar, kafamın içinde o kadar bağ-rışma oluşuyor ki o boş oda benim için dağınık ve kalabalık bir odaya dönüşüyor. Teker teker onları susturdukça odayı da boşaltıyorum. Oda eski haline ulaştığında nedense ilk başlardaki gibi huzurlu hissetmiyorum kendimi ve bu keyifsizlik zaman aktıkça daha da şiddetleniyor. Odadaki sessizlik beni sağır ediyor, deliriyorum, yok ben bunu istemiyordum, ben bu şekilde hayal etmemiştim. Aniden içimdeki tüm düşünceler kararıyor ve gözlerim kapanıyor. Derin bir solukla çıkıyorum bu kâbusun içinden, yine bir odada gözlerimi açmak beni rahatlatmıyor dışarı çıkmak ve biraz insan görmek istiyorum.

Dışarının gürültüsü düşüncelerime engel olmuyor artık. Aslında fark ediyorum ki benimki yalnızlığa bir özlem değil kısa süreli bir ihtiyaçmış. Ben ne boşluktan, sessizlikten nefret ediyorum ne de gürültüden, çokluktan... Kendimi mutlu etmek için huzuru bulmak için iki tarafı da bırakmama kararı alıyorum.

Aklımı toplamak uzunca bir zaman aldı; toplanmış hali bile iç içine girmiş bir ipliği andırıyor. Belki de daha düşüncelerim yerine oturmadı bu yazıyı yazarken, ama umut ediyorum ki sen bu yazıyı okuduktan sonra kendin için doğru yolu bulursun...

İyilik

Keloğlan kazma sallıyormuş tarlada,
O anda bir ses ilişmiş kulağına.

“Padişahımız bir yarış tertip etti,
Evlenecekler Sultan ile birinci.”

Çok mutlu olur Keloğlan bu habere,
Düşer yollara Karakaçan 'ı ile.

Ormanda görür bir derin eski kuyu,
Çağırır devi içerek kirli suyu.

Dev söyler ona göreceksin üç hayvan,
Kurtarmalısın kazanmak istiyorsan.

Keloğlan girmiş ormanın içlerine,
Rastlayıvermiş taşmakta olan bir nehre.

Suyla dolacak karıncaların evi,
Yardım etmezse boğulacak her biri.

Dizmiş taşları nehrin kenarına,
Geri çekilmiş su, dere yatağına.

Çıkmış burnuna kraliçe karınca,
Teşekkür etmiş iyi davranışına.

“Eğer yardıma ihtiyacın olursa,
Sallaman yeter bu kanadı hızlıca.”

Bir ses işitmiş, düşen bir taş tepeden,
Koşmuş oraya son sürat hız kesmeden.

Tıkamış o taş mağara girişini,
Tıkalı kalmış arıların her biri.

Bulmuş bir sopa, sokmuş hemen altına,
Kaldırıvermiş bir hamlede ustaca.

Konmuş burnuna kraliçe arı da,
Teşekkür etmiş güzel davranışına.

“Eğer yardıma ihtiyacı olursa,
Sallaman yeter bu kanadı hızlıca.”

Binmiş eşeğe dilinde bir türküyü,
Düşmüş yollara azığıyla birlikte.

Kaldırdığında başını semaya,
İki kuş görmüş uçup duran etrafta.

Bir de bakmış ki bir yılan sürünüyor,
Yumurtaları almak için geliyor.

Çözmüş kuşağı, taş bağlamış ucuna,
Vurmuş başına öldürmüş yılanı da.

Anne güvercin konmuş kel kafasına,
Teşekkür etmiş cesur davranışına.

"Eğer yardıma ihtiyacın olursa,
Sallaman yeter bu tek tüyü hızlıca."

Artık yaklaşmış görüyormuş sarayı,
Askerler gelmiş, almışlar Keloğlan'ı.

Başlamış yarış, anlatmışlar oyunu,
Başarabilen kazanacak bu turu.

Oda dolusu iç içe buğday-arpa,
Ayr bunları, bir geceden sabaha.

Çıkarmış cepten karınca kanadını,
Sallayıvermiş karınca kanadını.

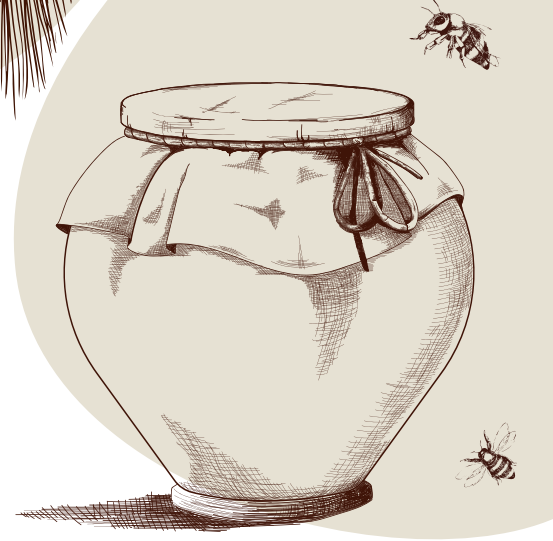
Tüm karıncalar ayırmaya başlamış,
Sabah olmadan buğday-arpa ayrılmış.

İkinci turda bal koyması gerekmiş,
Keloğlan'a da dar bir şişe verilmiş.

Çıkarmış cepten arı kanatlarını,
Sallayıvermiş çağırılmış arıları.

Bütün arılar başlamış doldurmaya,
Sabah olmadan bitmiş şişe doldurma.

Son tur en zormuş, kafanı kes-al-at-koy,
Başka yolu yok kaldı cebinde bir tüy.

Çıkarmış cepten bir güvercin tüyünü,
Sallayıvermiş kullanmış tüm gücünü.

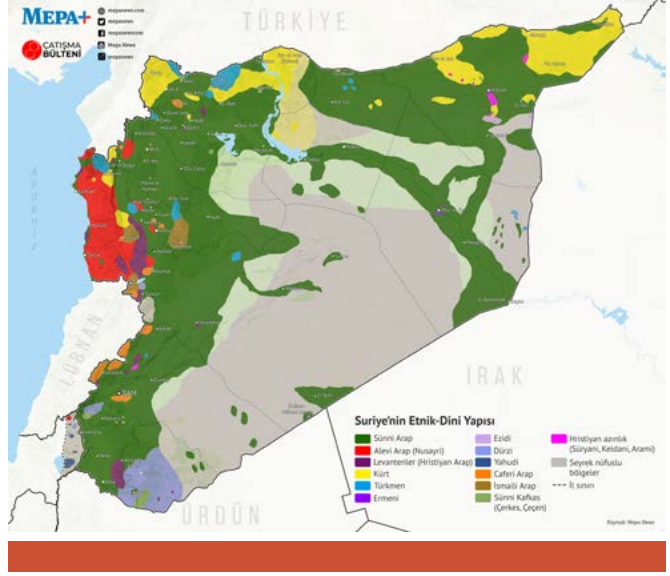
Güvercin gelmiş uçuşmuş etrafında,
Herkes zannetmiş kopmuş başı o anda.

Birinci olmuş yarışmanın galibi,
Düğün yapmışlar sanki bir masal gibi...

İyilik kalmaz karşılıksız şekilde,
Her zaman döner, sen ah vah ettiğinde.

Hep iyilik yap ihtiyacı olana,
Balık bilmezse Hâlık bilir daima.

SURİYE'NİN İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ'NDEKİ YERİ

İslam âleminin kanayan yaralarından sadece biri. Hep gündemde hep konuşuyoruz; ama hiçbir zaman orada yaşananları bilmiyoruz. Bildiklerimiz yalnızca bize göstermek istediklerinden ve anlatmak istediklerinden ibaret. Bunun sonucunda da insanların tek 'bilgi' sahibi olduğu ve konuşabildiği mevzu mültecilik ya da ülkelerindeki Suriyeliler oluyor. Biz bugün gündemin dışına çıkacağız. Suriye'nin İslam Kültür ve Medeniyeti' ndeki yerinden bahsedeceğiz.

Suriye, bir zamanların Bilâd-ı Şam'ı, peygamberler diyarı ve şimdiki sınır komşumuz. 1400 yıllık sağlam bir İslami gelenek ve altyapıdan söz ediyoruz. Bereketli hilalin içine aldığı bu coğrafya; kültürüyle, tarihiyle, inancıyla Anadolu'nun yani bizim tabii bir uzantımız. 1516 Yavuz Sultan Selim Han'ın Mercidabık zaferiyle, Suriye 400 yıllık Osmanlı vilayeti, Selçuklularla beraber 500 yıllık Türk yurdu.

Bu topraklar, insan var olduğundan beri çok fazla kavme vatan oldu. İlk misafirleri Hz. Nuh'un soyundan gelen Samilerdi. Müslümanların hâkimiyetine kadar bölgeden birçok eski çağ medeniyeti, Roma ve Bizans gibi büyük imparatorluklar geldi, geçti. Fethi ise Hz. Ömer'in halifelik yıllarında İslam Ordularıyla oldu. Daha sonra Suriye'de Abbasi,

Fatimi, Selçuklu, Eyyubi ve Memluk gibi İslam Devletleri hâkimiyet kurdu. Bunca medeniyetin onlara yaşattığı tecrübeler; gerek etnik, siyasi sosyolojik gerekse dini ve ilmi birikimleri onları zengin ve güçlü kıldı.

Gelelim şimdinin Suriyesine... Günümüzde Suriye'de 20 milyon insan yaşıyor. Bu 20 milyonluk nüfus sadece Araplardan oluşmuyor tabii ki. Arapların ezici çoğunluğuna rağmen Suriye'nin %20'lik kısmını Türkmenler, Ermeniler, Çerkezler ve Kürtler oluşturuyor. Filistinli ve Iraklı mültecileri de unutmamak lâzım. Onlar da nüfusun %1'lik kısmında yer alıyor. Bu denli renkli bir nüfusa sahip Suriye'de etnik çeşitliliğin yanında birçok dini grup da var. Haritada da görüldüğü üzere halkın büyük çoğunluğu Sünni Müslümanlardan oluşuyor. Bunun yanında azımsanamayacak %26'lık bir kesim var. Bu azınlık Nusayri, Hristiyan, Dürzi; az sayıdaki Yahudi, Yezidi ve Şii'den oluşuyor.

Medeniyetlerin beşiği olarak addedilen bu topraklar yüzyıllarca imparatorların iştahını kabarttı. Hükümdarlar için dini, ekonomik, siyasi ve jeopolitik anlamda çok değerliydi Suriye. Bunun bir sonucu olarak da muazzam kaleler inşa edildi burada. Öyle ki dünyada bu kadar güçlü kalelere sahip çok az memleket var. Bu kalelerin bir kaçından bahsetmek istiyorum sizlere:

SELAHADDİN KALESİ

Resimde gördüğünüz bu haçlı kalesi en az 10.000 yıllık. Haçlıların insanüstü bir çabayla adeta dağı tıraşlayarak oluşturduğu heybetli kale onlar için fethedilmesi imkânsıydı. Kale ismini işte tam da buradan, Selahaddin Eyyu-

bi'nin 1187 yılındaki fethinden alıyor. İslam ve Haçlı mimarisiyle harmanlanmış Ortaçağ'ın en güzel kale örneklerinden biriydi, ta ki harap olana dek.

HALEP KALESİ

Halep Kalesi ise dünyanın en büyük ve en eski kalesi. 10.500 yıllık bir maziye sahip kale; tarihi evleri, camileri, sokakları ve daha pek çok yapıyla surlarla çevrili bir kentten farksız. Ayrıca Suriye'nin ikinci büyük şehri Halep bu kalenin etrafında kuruldu.

Sadece ikisinin ismini zikrettiğimiz Suriye kalelerinden ortak özelliği kritik noktalara yerleştirilmiş birer mimari harikası olmaları. Ayrıca birçoğu arz ettikleri önem nedeniyle UNESCO Dünya Kültürel Mirası Listesinde yer alıyor. Maalesef bugün tarihin ve savaşın bu canlı şahitleri olan kaleler de savaştan büyük ölçüde nasibini aldı.

Bu coğrafyayı biraz da İslam kültür ve medeniyet tarihi açısından değerlendirmeye devam edelim istiyorum. Şam bunun için çok güzel bir örnek. Suriye'nin başkentliğini yapan Şam; İslam dünyası için Mekke, Medine ve Kudüs'ten sonra gelen en önemli şehir. Bu sebeple onu Şam-ı Şerif olarak anıyoruz. Bu şehir Hz. Yahya'nın, Ehli Beytin,

SURİYE, BİR ZAMANLARIN BİLÂD-I ŞAM'I, PEYGAMBERLER DİYARI VE ŞİMDİKİ SINIR KOMŞUMUZ. BEREKETLİ HİLALİN İÇİNE ALDIĞI BU COĞRAFYA; KÜLTÜRÜYLE, TARİHİYLE, İNANCIYLA ANADOLU'NUN YANİ BİZİM TABİİ BİR UZANTIMIZ. 1516 YAVUZ SULTAN SELİM HAN'IN MERCİDABIK ZAFERİYLE, SURİYE 400 YILLIK OSMANLI VİLAYETİ, SELÇUKLULARLA BERABER 500 YILLIK TÜRK YURDU.

Halep Kalesi'nin Savaştan Önceki Hali

İbn-i Arabî gibi büyük âlimlerin mezarlarıyla tanınır. Suriye'nin başkentinin gerek kültürüyle gerek mimarisıyla doğu vilayetlerimize olan benzerliği bizlere çok şey ifade edecek eminim.

EMEVI CAMİ

Şam'ın sembol eserlerinden birisi: Emevi Cami. Müslümanların yaptırdığı ilk ve en büyük camilerden birisi. 705 yılında Emevi Halifesi Abdülmelik tarafından yaptırıldı. 4 tane mihrabının olması bu camiyi ilginç kılan şeylerden biridir. Bu mihrapların her biri Hanefî, Şafii, Maliki ve Hanbeli mezhepleri için ayrılmıştır. Cemaat her ne kadar mezheplerine göre ayrılrsa da aynı imamın arkasında saf tutmaktadır. Ayrıca Hz. Yahya'nın kabri burada Emevi Cami'nde bulunmaktadır.

Burası biz Müslümanlar için olduğu kadar Hristiyanlar için de önem taşıyor. Bir inanca göre Hz. İsa

Halep Kalesi'nin Savaştan Sonraki Hali

kıyametten önce burada resimde görülen 'Ak Minare' nin olduğu yerde dirilecektir.

Dinî öneminin yanında siyasi önemi de çok fazla bu caminin. Meselâ Muaviye, Hz. Ali'ye muhalefeti bu camiden ilan etmiş; Emevi halifeleri hutbelerini burada okutmuştur. İnşasından beri devlet yöneticileri düzenli bir şekilde namazlarını burada kılmaya özen gösterir, halk dertlerini, sıkıntılarını ve isteklerini burada dile getirirdi. Yani halk ve yöneticiler arasında köprü görevi görürdü.

İlmî önemi de apayrı buranın. Şam'da her âlimin mutlaka yolu buraya düşer, ilimlerini burada ispat ederlerdi. Şam'da birçok medrese olmasına rağmen öğrenim hayatındaki yeri de çok farklıydı. Neredeyse günün 24 saati ibadet edilir, onlarca ilim meclisi ve sohbet halkası kurulurdu. Osmanlı devrinin sonuna kadar canlılığını koruyan bu ilim, irfan

Hamidiye Çarşısı'nın Savaşın Önceki Hâli

Hamidiye Çarşısı'nın Savaşın Sonraki Hali

yuvası artık çok fazla âlim yetişmemesi sebebiyle önemini yitirdi.

Savaşın bu muazzam cami de payını aldı. İşte bu da savaşın sonraki hali. Atılan bombalar, çıkan çatışmalar sonucu bir harabeden farkı kalmadı. O eski canlılığındansa eser yok.

SELAHADDİN EYYUBİ

Müslümanların 89 yıl sonra Kudüs'e kavuşmasını sağlayan İslam Âleminin büyük komutanı Selahaddin Eyyubî'nin mezarı da burada Şam'da bulunuyor.

HAMİDİYE ÇARŞISI

Suriye'de yaşam normal seyrinde ilerlerken alışveriş denince ilk akla gelen yerlerden biriydi. Roma Döneminden kalan yapı 19. Yüzyılda çarşı haline getirildi. Bu dönemde 2. Abdülhamit Han'ın ziyareti onuruna ismi Hamidiye Çarşısı olarak değiştirildi. Küçük dükkânları, mimarisi ve esnafıyla Kapalı Çarşı'ya gerçekten çok benziyor.

HİCAZ (HAMİDİYE) DEMİRYOLU

Şam'ın diğer bir önemi de Hicaz Demiryolu üzerindeki konumudur. Hicaz Demiryolu 2. Abdülhamit tarafından yaptırılmış devrinin en büyük projesidir. Bu dönemde hacıların kutsal topraklara gitme yolculuğu çok tehlikeli, meşakkatli ve uzundu. Şam Beylerbeyi ise Emir'ül Hac idi yani bugünkü Suudi Arabistan'ın hac bakanı görevini yapıyordu. Bu sebeple demiryolunun ilk ve en büyük istasyonu Şam'da yer alıyor. Demiryolu sayesinde hacıların 40 gün süren tehlikeli yolculuğu 5 güne inmiş oldu. Hicaz demiryolu uzun yıllardır aldığı hasarlar yüzünden kullanımda değil, istasyon binaları ise müze olarak kullanılıyor.

HAMA SU DEĞİRMENLERİ

Şimdi de gelelim değirmenleriyle meşhur Hama'ya. Roma Devri'nden kalan değirmenler dünyanın en eski değirmenleri ve her biri tarihi eser statüsünde. Devasa boyutlardaki değirmenlerin çapı 20-30 metreyi buluyor. Her birinin ayrı adları vardı. Ama günümüzde hatırlayan, bilen yok. Bu değirmenlerden biri Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde şöyle geçer: "Bu şehirde acayip bir dolap vardır. Öyle bir dolaptır ki dört çevresindeki çöllerin sekizer saatlik yerlerinde gece yarısında 'Ya Muhammed' sesi ayan beyan işitilir. O cihetle adına 'Muhammed Dolabı' derler. Hama'yı gezerken bu değirmenlere her yerde rastlamanız mümkündü. Maalesef ki muhalifler tarafından yakıp kül edildi.

Yakın zamana kadar saymakla bitiremediğim medeniyetlerin mirasçısıydı Suriye. Maalesef artık bırakın İslam Kültür ve Medeniyetinin Suriye'deki varlığından söz etmeyi, dikili bir ağaçtan bile söz etmek mümkün değil. Bu süre zarfında artık ayakta olmayan birkaç esere değinebildik sadece. Şunu da belirtmek lazım: verilen zararlar sadece çıkan çatışmalar ve atılan bombalarla olmadı. İç savaş ve karışıklık ortamından yararlanılarak kaçak kazılar yapıldı, müzeler yağmalandı. Sanat eserleri karşılığı silah alınan bir karaborsa bile var artık. Eserlerin hangilerinin nereye ve nasıl gittiğine dair hiçbir bilgimiz yok. Hiçbir şeye olmadığı gibi buna da dur diyecek kimse yok. Çok değil 15-20 yıl sonra tüm bunlar unutulduğunda dünyanın ünlü müzelerinden birini gezerken Suriye'den getirilen eserlerle karşılaşacağınıza hiçbir şüphem yok.

Mutsuzluğu Takınmak

“Sokaklar, ayaklarıma mabet edindiğim sokaklar
Süslüyor onları üzerinde hep birilerinden kalma izler ve kırıklar
Tehlikeli bir cazibeleri var onların, yaralar bahşetti onlara bunu
Bu yüzden içimizde daima onları arşınlayan bir arzu yanar
Ta ki yitip gidene kadar...
Korkağım ben, yapışın istemiyorum iliklerime sokaklardan çıkıp gelen bir hüzün
Ve kemiremesin her bir zerremden ruhumu
Benim daha yapılacak çok işim var.
Bîçare tüy gibi hafif ilerliyorum, derinden olmaya hakkı yok hiçbir nefesin
Aman açılmasın avcı gözleri, sokaklarda uyuyan obur derdin.
Fakat ne çare, temkinle kaçınısam da eteğime sığıyor çamurlar
Ben yoruldukça hissediyorum, bir başka akıyor kan damarlarından her birinin.
Görüyorum her çamurda tütmede sönük ve ebedi bir acı
Ve hepsinden yükselen çığlıklar dolduruyor sokakları.

Sanki tutundukları elbisemin paçaları değil de
Ellerinde sürekli ezilip giden, çekiştirilen yüreğim.
Ne kadar dirensem de biliyorum,
Biraz daha asılırlarsa sonunda elbet ben de düşeceğim
Belki beni sızmış bir ayyaş sayacak, görmezden gelecek geçip gidenler.
Ben de bir umut bekleyeceğim o günü
Ve o gün gelince elimden tutup beni yerden kaldıranları
Ama ne faydası var başının okşanmasını bekleyen bir yetim gibi
Sıcak bir dokunuşu dilenmenin
Sonuçta bu hayırsız sokaklar tanır beni
Ve ben tanırım bu hayırsız sokakları”

Nice zaman geçmiş, yine böyle bir havada yine aynı sokağa yolum uğramıştı. Telaşlıydım, en yakın arkadaşımın intihar haberini algılayamamış evine uzanan yolda onun yazdığı bu son şiiri kafamda evirip çevirip bir ipucu arayarak zihnimi oyalamıştım. Nitekim hiçbir engel, bu yolun sonunda karşılaşacağım gerçeğe değişen hayatımı koruyamayacaktı. Şimdi evinin önünde geçerken duraklasam biliyor ve inanıyorum ki yine eşikte kurumuş çamur izlerini göreceğim. Aslında ne kadar yeterli bir gösterge imiş bakmasını bilen

için belki de yüzyıllık olan bu kurumuş çamurlar.

Yıllar geçecek ve ben de öleceğim; ama emim ki benden sonra da baki kalacak çamurla yoğrulmuş bu yaşlı sokaklar. İnsanın, bazen de sonunda aniden çökecek olan bir karanlıkla yitip gideceği bilinen bir gölgeden başka bir anlam ifade etmediğini hatırlaması gerek. Eğer o da hatırlasaydı, şüphesiz yükü hafiflerdi. Eğer herkes hayati bir önem taşıyan bu dala hakkıyla tutunabilseydi, şüphesiz fikrini bile saçma bulacaklardı hiç ölmeyecekmiş gibi mutsuzluğu takınmanın.

YAŞAMAK

Bir insanı veya topluluğu kültürel, sosyal ya da herhangi bir alanda geliştirebilecek yegâne şey bilgidir. Bilgi; insanın doğası, onun tek ihtiyacı, tamamlayıcısı ve yoldaşidir. Yüzyıllardır insanın ulaşmaya çabaladığı; ulaştığında ise onu değerli, saygıdeğer ve özgüvenli kılan, hayatın amacı, birçok din ve mitolojinin temel mantığıdır. Bilgi, insanı yüceltendir.

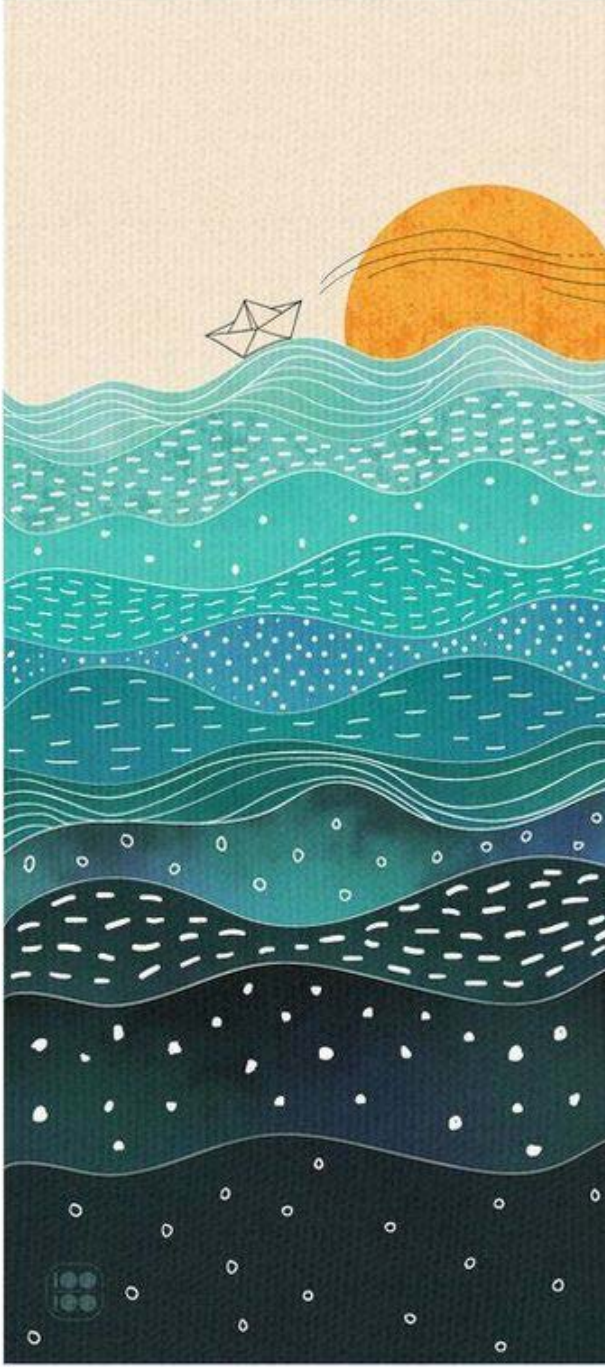
Bilginin milyonlarca türü olduğu gibi, onu öğrenmenin de bir hayli yolu vardır. Bunun üzerine yazılmış, söylenmiş, kanıtlanmış veya varsayılmış birçok ifade ve fikir sayabiliriz. Bunlardan -belki de- en çok tartışmaya ve görüş ayrılıklarına sebebiyet vereni 'Çok gezen mi bilir, çok okuyan mı?' klişesidir. Gezmenin, dokunmanın, yaklaşmanın, görmenin, duymanın verdiği gerçekliği okumanın vermediği öne sürülürken, öte yandan; okumanın sağladığı engin güç ve dünyayı, gezmek gibi pasif -tek taraflı- ve yüzeysel bir eylemin sağlamadığı savunulur.

Bana kalırsa bilmeyi bilebilmek, tek bir eylemle kısıtlanabilecek kadar sığ değildir. Görmek ile bakmak arasındaki farkı bilemeyene, ne gezmek fayda sağlar ne de okumak. Keza okumayı sadece satırlar arasında göz gezdirme olarak tanımlayanın aslında bilgiye ne kadar sorumsuzca yaklaştığını görebiliriz.

Okuduğumuz bir romanın geçtiği mekânlara gittiğimizde, orada kendimizi hiç yabancı hissetmeyiz aslında. Hep o köşedeki çeşmeyi biliriz, o altından şırl şırl sular akan köprüyü de. Veya yabancı bir yazarın kitabında İstanbul'un adı geçerken, kalp atışlarımız hızlanır. 'Evet, evet ben o sokakları bilirim. Evet, ben o eski binaları da biliyorum, ah ne güzeldir. Beyoğlu'na bayılacağından eminim.'

Bilgi, yaşam demektir. Yaşam, ucu bucağı gelemeyecek bir okyanus. Siz takip ettiğiniz sürece peşinizden akacaktır. Seçtiğiniz öğrenme şekli, sadece attığınız bir kulaçtır okyanusta ve hayatta kalmak istiyorsanız atmanız gereken binlerce kulaç vardır.

Okumak, gezmek, dinlemek, anlatmak, sevmek, nefret etmek, savunmak, karşı çıkmak ya da diğer yollar; yalnızca birlikteyken anlamlı ve sürdürülebilirliği mümkün olandır. Bilgi, herkes ve her şey içindir.

Durulmayan Sular

Şimdi içimde,
durulmayan sular
sindiremeyişiim,
sensizliğini, sessizliğini
bu diyarın.
Nedir bu mutluluk dediğiniz?
Şartları var mıdır mutlu olmanın,
kuralları...
Ben boğulurken
durulmayan sularımda,
sen mutlusundur
ve gülüyorsunuz mesela
ötesinde
yer ve zaman kalıplarının.
Herhangi bir gün,
ehemmiyetsiz bir yerde,
bir buket getireceğim sana,
arta kalanlarıyla hazırladığım
ıssız benliğimin...
Ah,
sensizlik şimdi
bu diyarın adı...
ve ruhumun durulmayan suları...

Yuva

Kalabalığın dinmeyen uğultusu, kesif idrar ve kusmuk kokuları. Ötede bir kadın çocuğunu doğurmakta, beride bir ihtiyar son nefesini vermekte. Olanlara anlam veremezken, anneme biraz daha sokuluyorum. Birilerinin çamaşırlarını yıkamanın yıpratmış olduğu, her daim soğuk olan elleriyle başımı okşuyor. "Az kaldı, sabret..." cümlelerini ağızda bir dua gibi yinelerken bunu bana mı, kendine mi söylediğini anlayamıyorum.

Bir müddet sonra, bir kadın geliyor yanımıza. Kucağında benden biraz daha küçük cüsseli bir erkek çocuğu, çocuk uyuyor. Kadın, gözlerinde bir asrın yorgunluğunu taşırmışçasına bakıyor. Öyle ki, bu bakışları hayatımın hiçbir evresinde unutamıyorum. Kadın, anneme bir şeyler söyledikten sonra annem yavaşça başını aşağı yukarı sallıyor. Kadın, gözlerindeki yoğun anlamı kaybetmeden ama minnetle gülümsüyor anneme. Kucağında hâlâ uyuyan çocuğu başından öperek anneme veriyor ve uzaklaşıyor yanımızdan. O günden sonra o kadını bir daha hiç görmüyorum.

Çocuk uyanıyor. Etrafında önce sorgulayan gözlerle bakıyor. Muhtemelen, uykuya daldığım yer burası değildi ki, diye düşünüyor. Daha sonra bakışları önce beni, sonra kucağında yatmakta olduğu annemi buluyor. Annem ona, bundan sonra hep beraber olacağımızı söylüyor. Kim bilir, belki de o güne kadar kendisine ne denilse sorgulamadan kabul etmiş olan çocuk, annemin söylediklerine de başını sallıyor. Daha sonra annem, çocuğun esmer teniyle tezatlık oluşturan elimi tutuşturuyor. "Bundan sonra siz, kardeşsiniz." Diyor kalabalık iyice hareketlenmeden hemen önce. O andan sonra, bir birimizin elini hiç bırakmıyoruz. Ne o kalabalıkta annemi kaybedip bizi çok uzaklara götürecek olan vapura bindiğimizde ne de hiçbir köşesini bilmediğimiz bu şehre geldiğimizde...

Düşüncelerimden beni uzaklaştıran, nazlı bir kız sesi oluyor. "Baba, amcamla küçükken yaptığınız vapur yolculuğunu anlatsana!"

Bırakma Beni

Deniz gözlerinle daldın ufka
Sakin ola gitme bırakma beni
Kalbimi çıkar da al avucuna
İstersen sık ama bırakma beni.

Kaldır başını o sonsuz denize
Çek dalgalarını ta ciğerine
Uzat elini beyaz köpüklere
İstersen yüz ama bırakma beni

Düşmesin gözünden o temiz yaşlar
Okşasın tenini narin rüzgârlar
Dinmez yüreğimde acı yangınlar
İstersen yak ama bırakma beni

RAFADAN TAYFA'NIN GÖBEKLİTEPE MACERALARI

TRT Çocuk kanalında sevilerek izlenen çizgi film *Rafadan Tayfa*'nın ikinci sinema filmi *Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe* hem heyecan verici hem de çocuklar için önemli tarihi bilgiler içeriyor. Yönetmen İsmail Fidan, *Rafadan Tayfa: Dehliz Macerası*'nda İstanbul'daki dehlizleri ön plana çıkarıyordu, ikinci filmde ise Göbeklitepe'yi öne çıkarıyor.

Şanlıurfa'da 12 bin yıllık geçmişiyle «tarihin sıfır noktası» olarak nitelendirilen ve UNESCO Dünya Miras Listesi'ne alınan Göbeklitepe'nin tam olarak kaç yılında yapıldığı bilinmiyor. Şanlıurfa'nın merkez Haliliye ilçesine 18 kilometre mesafedeki Örencik Mahallesi yakınlarında bulunan ve ilk kez 1963'te İstanbul ve Chicago üniversitelerinden araştırmacıların fark ettiği Göbeklitepe'nin dikkat çekmesi 1986 yılında tarlasını süren bir çiftçinin bulduğu heykelle olmuş. Taşın değerli olduğunu düşünen çiftçi, heykeli Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi'ne teslim etmiş. Böylece tarihteki en eski ve en büyük ibadet merkezi olarak bilinen Göbeklitepe'nin üzerine araştırmalar yoğunlaşmış. Yapıldıktan 1000 yıl sonra üstleri insanlar tarafından kapatılan Göbeklitepe'de çalışmalar devam ediyor.

Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe, İstanbul'da başlıyor. Akın'ın Şanlıurfalı arkadaşı Veysi'nin gönderdiği esrarengiz sini ile karakterlerimiz önce Urfa'ya doğru yolculuğa çıkıyor. Veysi'nin başının belada olduğunu anlayan Akın, Kamil, Hayri zamanda yolculuk yaparak Göbeklitepe'nin yapılış zamanına gidiyor. Filmin kötü adamı Kâzım da bir şekilde zamanda yolculuk yaparak karakterlerin peşine düşüyor. Böylece izleyiciye Göbeklitepe'nin hangi dönemde ve nasıl yapıldığı gösteriliyor. *Kâzım* ilk filmde olduğu gibi *hırsızlık* yaparak Göbeklitepe'deki değerli eşyaları çalıyor ve *orada yaşayan kabiledaki bir bebeğin iyileşmesini* engelliyor. Hayri, *Kâzım ile konuşup onu ikna ediyor* ve o da suçunu itiraf ediyor. Filmde heyecanın yüksek olduğu sahnelerden biri karakterlerin üzerine

doğru bir meteorun yaklaşması. O sırada *Kâzım*, meteorun altında kalmak üzere olan bir çocuğu son anda kurtarıyor ve yönünü iyiliğe çevirdiğini izleyiciye gösteriyor.

Akın, Kamil, Hayri ve tabii ki *Kâzım*, günümüze geri dönebilmek için Mert, Hale, Sevim ve diğerlerine mesaj gönderebilmeyi yollarını arıyor ve taşlara resimler kazıyarak arkadaşlarıyla mesajlaşıyorlar, böylece kurtulmaları mümkün oluyor. Ben burada yönetmenin kurgusunu çok beğendim. Geçmiş ile bugün arasında irtibat kurabilmek için bir yeri suyla doldurup orada geçit oluşturdular. Geçitten karakterler geçerken, *yönetmen* yine maceralı sahnelere yer veriyor. Bu sahnelerde bir de *Kâzım*'ın kötü patronunu geçmişteki Göbeklitepe'de kalanlara ayak bağı etmiş. Filmin en sonunda ise *Kâzım*'ın kötü patronu, geçit arasında kaybolup gidiyor.

Bu filmde de birinci filmdeki gibi *Rafadan Tayfa*'nın bir hırsızlık vakasıyla karşı karşıya kalması can sıkıcı. Bana göre iki filmde de hırsızlık vakasının konu edilmesi hem *çocuklar* hem de *yetişkinler* açısından orjinal bir tercih değil.

Filmin içinde sürekli devam eden müzik insanların içinde bir şişkinlik yaratıyor. Sürekli maceralı ve hareketli, *yüksek sesli müziğin* arasında *kahramanların* diyalogları karışıyor ve ses kirliliğine (gürültüye) dönüşüyor. Filmdeki kurgu güzel ve başta dediğim gibi bilgilendirici de ama bana göre filmde Göbeklitepe hakkında daha çok bilgi verilebilirdi. Son olarak *TRT Çocuk* 'ta izlediğimiz çizgi filmdeki karakterlere sinema filminde Kuşçu Baba, Veysi ve *Kâzım* gibi karakterin eklenmesi güzel bir tercih.

İyi seyirler!

Geleceğe Yolculuk

Kendimizi sonsuz sessizlikte bir tabutun içinde, gökyüzünün tüm karanlığını da göğsümüzde hissettiğimiz zaman hayallerimize tutunup aydınlığa kavuşuruz.

Bu, hayatın bize sunmuş olduğu en güzel umuttur. Adına da yarın denir.

Aslında herkes zamanda yolculuk yapar. Bazen anılarıyla geçmişini yâd eder bazen ise hayalleriyle geleceğini inşa eder. Ben ise göğsüme gökyüzünün tüm karanlığı çökmüş gibi hissettiğimde her zaman hayallerimle geleceğe yolculuk yapan bir trene binerim. Kara trenimin hayallerimle renginin değişeceğine gökkuşağını kiskandıracak renklere bürüneceğine inananlardan oldum hep.

Beni geleceğe bağlayan, hayalini kurduğumda soluğumu hızlandıran herkes gibi benim de hedeflerim var. Küçüklükten beri hep kendimi beyaz önlükle boynumda steteskopla hastanede hayal ederim. Doktorluk her zaman bana çok cazip gelmiştir. İnsanlara yardım etmek, onların sorunlarına çare olup yüzlerindeki tebessümü görmeyi istemek belki de beni bu mesleğe yakın hissetmemi sağlayan en büyük nedenlerden biri. Bunun yanı sıra kendi hastanemi açıp çeşitli araştırmalara ev sahipliği yapmayı da çok isterim. Kendi hastanemi açtıktan sonra sadece doğanın konuştuğu, insanların sustuğu, mavinin kıyısında, yeşillerin sakladığı bir yerde küçük bir lokantanın sahibi olmayı hayal etmek de içime tuhaf bir heyecan ve huzur veriyor.

Her insanın mutlaka güzel bir amacı olmalıdır. Hedefini belirlemeyen insan sarhoş birisine benzer, sendeleyerek zayıf adımlarla yürür. Oysa hedefleri olan birisi kendi yolunda emin adımlarla ilerler. Bunun için çok güzel bir söz vardır.

Derler ki; "Rotası belli olmayan bir gemiye hiçbir rüzgâr yardım edemez."

Bilinmezlikte

Ona buna akıl erdiremiyorum
Düşünemiyorum beynim bomboş
Kapkaranlık gökte süzülüyorum
Uzakta bir ışık pek loş
Sanırım kendimde kayboluyorum

Şu bulutun hemen üstünde
Ayakta duruyor bir silüet
Başka bir şey yok gerisinde
Yaklaştım uzaklaştı yürüdükçe
Hadi süzül biraz daha gayret

Gerçekten neredeyim ben
Kaybolmuş bir diyar mı?
Kâbus veya korku treni
Uyanmak istiyorum hemen
Yoksa her şey gerçek mi?

Beynimde patlamalar oluyor sanki
Profesör yanlış iksirleri mi seçti
Az daha dikkatli olsa ne olurdu ki
Her şeyin bir panzehri olsa bari
Kurtarsa bu çaresiz bilinmezlikten beni

Fidan

Zaman geçmiş ve dünya değişmişti artık. İnsanların sayısı o kadar artmıştı ki mecburen uzun binalar dikilmişti. Her bina bir şehir görevi görüyordu. Kimse mecbur olmadıkça şehirden dışarı çıkmıyordu. Zaten buna ihtiyaçları da yoktu.

Küçük kız Fidan da gökyüzüne uzanan şehirlerden birinde oturuyordu. Annesi ve babası yokken yardımcı bir robot kadın ve dedesiyle birlikte yaşıyordu. Dedesi çok yaşlıydı. Ayakları tutmadığı için elektrikli bir sandalyede oturuyor, odasından dışarı hiç çıkmıyordu. Fidan anne ve babasını haftada sadece bir gün görebiliyordu çünkü onların çok önemli işleri vardı. Oksijen üretici kapsüller tasarlıyorlardı. Sahi neydi bu oksijen üretici kapsül?

Oksijen üretici kapsüller insanların yaşamlarını devam ettirmesi için gereken bir icattı. Oksijen üretmekle görevli olan asıl canlılar katledilmişti. Bu yüzden oksijen kapsülleri üretiliyordu. Ne kadar parlak bir buluştu bu! Herkes böyle düşünüyordu. Yoksa nasıl nefes alabilir, hayatta kalabilirlerdi. Ağaçları yok ederken bu insanların aklı neredeydi!

O sabah Fidan, robot kadının korkunç sesiyle söylediği şarkıyla uyandı. "Bu robotlara şarkı söylemeyi kim öğretti?" diye düşündü. Sonrasında hızlıca hazırlanıp camın önüne yanaşan uçan servisine bindi. Uçan servis yüksek şehirlerin arasından süzülerek okula vardı. Okulun da göğü delen şehirlerden hiç farkı yoktu. O kadar devasa bir binaydı ki bütün öğrenciler içinde mutlaka bir kere kaybolmuş olmalıydı. Her yerde çeşit çeşit öğrenciye rastlamak mümkündü, bir kere gördüğünüz birine bir daha rastlamak ise imkânsız.

Fidan da uçan servisten indikten sonra öğrencilerin arasına karıştı. Sınıfa girmek için yürümeyi değil uçan bir kaykay kullanmayı tercih etti. Kalabalık koridorların arasından kayarak geçti, sınıfına girdi. Bütün çocuklar bir sıranın etrafına toplanmış hararetle konuşuyorlar-

dı. Fidan, gözlerine inanamadı, genelde yüz yüze muhabbet etmek yerine süper tabletlerinden sanal oyun kurarlardı. O da kaykayından atlayıp yanlarına gitti. Konu okula gelen yeni öğretmendi, bu öğretmen bu kadar konuşulmasının nedeni ise gömleğinin rengiydi. Daha önce hiçbir çocuk bu rengi görmemişti. Bazıları mavinin bir tonu olduğunu iddia ediyorlardı.

Evet, bu çocuklar daha önce hiç yeşil görmemişti. Doğayı yok eden kimseler bu rengi de tarihe gömmeye çalışmıştı. Doğa ve yeşil demek huzur demekti. Fakat hepsi bundan habersizdi.

Zilin sesiyle çocukların muhabbeti bölündü. Hepsi sıralarına geçip tabletlerini hazır hale getirdi. Birden kapıdan meşhur yeni öğretmen girdi. Tüm çocukların ağız bir karışık kaldı. Tüm gözler aynı yöne baktı, gömleğe. Öğretmen ise çocukların şaşkınlıklarından bir haber şekilde yürüdü ve masanın üzerine oturdu. "Hadi tanışalım!" dedi. Bunun üzerine çocuklar her zamanki itaatkâr halleriyle isimlerini söylemeye başladı. Fidan ismini söylediğinde şaşırان öğretmen oldu. Düşünceli düşünceli sakalını kaşındı, "Bu

ismi daha önce hiç duymadım anlamı nedir?’ diye sordu. Fidan ne diyeceğini bilemedi çünkü isminin anlamını bilmiyordu, hiç merak etmemişti. ‘Bilmiyorum dedem vermiş’ diyebildi. ‘Öyle ise dedene sor öğrenelim’ dedi öğretmen.

Birden sınıfta sessizlik oluştu, bütün gözler yine aynı noktaya kilitlendi. Aralarından en meraklı olanı sessizliği bozdu. ‘Öğretmenim, gömleğinizin rengi ne değişik.’ ‘Geçenlerde eski bir sandıktan buldum , nasıl beğendiniz mi?’. Hepsi hayranlıkla kafalarını aşağı yukarı salladılar. Belki Fidan’ın hayatında geçirdiği en garip dersti. Son dersin bitiş zili çalar çalmaz tüm çocuklar dağıldı. Fidan süper tabletini kaldırıp uçan servisine gitti. Serviste de yeni öğretmenin gömleğinin renginden bahsediliyordu. Fidan’ın aklı ise bambaşka bir yerdedi. Nasıl olmuş da daha önce hiç düşünmemişti. İnsan isminin manasını nasıl bilmezdi. Mutlaka teknoloji ile ilgili olmalıydı. Derin düşüncelerinden ancak servisten inince çıkabilirdi.

Fidan henüz eve girmiş ve odasının büyük cam penceresini kapamıştı ki içeriden annesinin sesini duydu., koşarak yanına gitti, sıkı sıkı sarıldı. ‘Seni çok özledim’ dedi. Annesi güldü ve Fidan’ın eline besleyici kimyasallardan oluşan bir içecek verdi. O da içeceğinden bir yudum alıp okulda olanları anlatmaya başladı. Annesinin yüzüne acayip bir ifade yerleşmişti, hele öğretmenin ismin manasını sorduğu yere gelince kıpkırmızı kesildi. Yeşili yok etmek ve insanlara bunu unutturabilmek için ne mücadeleler vermişti. Şimdi yeşil gömlek de nereden çıkmıştı? Hepsini yok etmiş olmaları gerekiyordu. Yeni gelen öğretmen çocukların aklına neler sokuyordu.

‘Fidan!’ diye bağırdı, ‘Senin isminin anlamı işimizle alakalı özel bir terim dedeni böyle önemsiz şeyler için sakın rahatsız etme.’ Fidan şaşkın bir halde masadan kalktı ve tam kapıya gelmişti ki annesi ‘O yeni öğretmenin de ne kadar meraklı bir insan, onunla fazla iletişim kurma.’ Fidan başını salladı, koşarak odasına gidiyordu birden dedesinin kapısının önünde durdu. Aynı evde yaşıyor olmalarına rağmen onu ne zaman gördüğünü hatırlayamadı. İçeri girmek ve konuşmak istedi sonra annesinin hoşlanmayacağını düşündü, odasına gitti.

Ertesi gün Fidan okulda çok dalgındı. Demirden bir bankta oturmuş düşünüyordu. Omzuna bir el dokundu, bu yeni öğretmendi. ‘Fidan ne demekmiş?’

diye sordu ilgiyle. ‘Bir terim’ diye kısa kesti Fidan. ‘Ya deden bir bilim insanı demek.’ Bu öğretmen gerçekten fazla meraklıydı. Fidan annesinin sözünü dinleyerek öğretmenin yanından uzaklaştı. Hiç cevap bile vermeden kalkması büyük kabalıktı. ‘O da aklımı karıştırmasaymış o zaman’ diye düşündü. Yine de gün boyunca öğretmenin sözleri aklındaydı. Sonunda dedesiyle konuşmaya karar verdi.

Fidan eve geldiğinde çok heyecanlıydı. Hemen dedesinin odasına gitti. Kapıyı tıkladı, ses gelmedi, yine tıkladı yine ses yok. O kadar gelmişken geri dönmek olmaz diye düşündü, kapıyı yavaşça açıp içeri girdi. Dedesi sandalyesinde başı öne düşmüş şekilde uyukluyordu. Kucağında eski bir kutu vardı. Fidan dedesinin yanına gitti, kutun içerisine baktı, birçok resim vardı. Onları eline alıp incelemeye başladı. Resimlerdeki her yerde gömleğin renginden vardı. Çeşit çeşit, ton ton. Uzun kahverengi sopalara üzerinde bulut gibi duran o güzel renkten. Fidan resimleri hayranlıkla incelerken dedesi uyanmış onu izliyordu. Birden konuşmaya başladı biraz çekindiği belliydi.

‘Orada nefes almak şehirdesine benzemezdi, her şey daha güzeldi kırların arasında. Dertler bile tatlı bir hüznü verirdi. Doğa asıl olandı ,ait olmamız gereken yerdi. İnsanlar nankör olmayı seçtiler. Yok ettiler, yaktılar. Doğaya bakarak kendimizi çözmemiz gereken doğayı yok etmiş böylece biz de yok olmuştuk.’

Dedesini konuşmayı bitirince elektrikli sandalyesini dolabına doğru sürdü. Fidan da peşinden gitti. Kafası çok karışmış, ne düşüneceğini şaşırılmıştı. Dede dolabın kapağını gıcırtyla açtı, orada cam bir fanus vardı. Fanusun içindeki ise resimlerde ağaç olduğunu öğrendiği şeyin küçük bir maketiydi sanki. Fotoğraflardan de, gömleğin renginden de daha canlı bir renk. Gerçek bir yeşil. Dedesi fanusu uzattı. ‘İşte bir fidan bu, belki son fidan. Artık sana tüm gerçekleri anlattığıma göre bu fidanın yeni sahibi sensin. Ona dikkat et, yok olmasına sakın izin verme.’

Fidan çok heyecanlıydı, dedesine sarıldı sonra fidanını alarak odasına koştu. Kararını vermişti. Elindeki fidan son fidan olmayacaktı. İsmi anlamını herkes öğrenmeliydi. Her yer fidanlarla dolmalı fidanlar dünyayı kurtarmalıydı.

CESUR KALEM İZLERİ

Önümde bir kâğıt, onun yanında bir kalem ve onun yanında da asla vazgeçemediğim bir kahve bardağı. Bilmiyorum, belki artık bazı şeylerden vazgeçmeliyim diye düşünüyorum. Vazgeçemiyorum ya da bir şeyler eksik. Aklımda mı kalbimde mi ayırt edemiyorum. Ama eksik olduğu halde kalbimdeki bu ağırlığa anlam veremiyorum. Belki yeterince zeki değilim diye düşünüyorum. O an aklıma bir soru düşüyor: "Kalem izleri akılla mı kalple mi oluşur?"

En son dayanamayarak tekrar masadan kalkıyorum. Tekrar ve tekrar. Her gün olduğu gibi... Bazen bunu günde iki üç kez tekrarlıyorum. Sonuç hep aynı. Ne kalem masanın üstündeki konumunu değiştiriyor ne kâğıt kirleniyor. Kendi kendime gülüyorum birden. Kendime, bulunduğum duruma... Hayatında yazmaktan başka işlevi olmayan biriyken tek görevimi yapamadığıma gülüyorum. Bu hayat-taki işlevsizliğime gülüyorum.

Cam kenarında kahvemi içerek dışarıyı izliyorum. Burası benim ikinci durağım. Her gün aynı yerlerden geçiyorum. Bir masa, bir pencere, dışarıya dair bir parça yaşam izi, elimde de bir kahve. Düşünüyorum "Acaba bir dilenci mi yazsam? "Önündeki ders kitabı ve birkaç mendil arasında gidip gelen dilenciye bakarak. Ne haddime? Ona dilenci demeye bile utanıyorum. Bu düşüncelerimden çıkmak istercesine montumu alıp dışarı atıyorum kendimi. Normalden fazlasıyla seri, telaşlı adımlarım. Artık neye bu telaşım diye bir soru aklımdan bile geçmiyor. Bunun çoktan farkına vardım çünkü. "Hey, oğlum!"

Anında duruyor adımlarım. Bana seslendiğinin çok açık olduğunu kimsenin sokakta olmadığından anlayabiliyorum, sesin sahibi ve benden başka. Yavaşça arkamı dönüyorum. Gerçekten bana oğlum diye seslenmesini anlayabildiğim bir adam çıkıyor karşıma. Ama bunun yaşla alakası olmadığına farkına varıyorum. Bana babam bile oğlum demedi çünkü. "Bana mı seslendiniz beyefendi?" Gülüyor adam, anlam veremiyorum. Anlamsız bakışlarımı ona gönderdiğimde tekrar gülüyor, fazlasıyla. Tam soracağım sırada o ağzını açıp bir kelime söylüyor: "Beyefendi?". Devamını getiremeden tekrar gülüyor. "Sana oğlum diye seslenen birine beyefendi demeye neden gerek duydun?" Aklımdan birkaç kavram geçiyor: kibarlık, nezaket, çekingenlik... "Çünkü sizi tanımıyorum ve saygılı olmalıyım." Gülüyor. "Bunu sana kim dedi?" Hiç düşünmeden cevaplıyorum kendime şaşırarak. "Bu bir görgü kuralı." "Hayır, oğlum." diyor bu sefer oğlum kelimesine bastırarak. "Sen insanlar arasında saygısız olarak anılmaktan korktuğun için bu kelimeyi kullanıyorsun." "Korkmak?" diye soruyorum anlamsızca." Korkma evlat, kimseden çekinme. İnsanlar ne düşünmek isterlerse öyle düşünürler."

Korkmak... Çekinmek... Adam arkasını dönüp giderken düşüncelerim arasında boğuşmaktan ona tek kelime bile edemiyorum. O an içimdeki tek sıkıntıya cevap buluyorum: "Kalem izleri ufacık bir cesaret kırıntısına mı bağlıydı?" Yüzümde anlamsız bir gülümsemeyle koşmaya başlıyorum. Evime, masama, en çok da kalemime. Kalemimle kâğıdı buluşturmaya...

İnsanoğlu

Ellerimden kaçmış uçurtmam
Zıplasam dahi uzanamam
Açık kalan kollarımla
Havaya bakarım yalnızca

Kaçmış gitmiş elimden
Ağladım ardından aylarca
Sıkı tutamadım ki ben
Ağlasam ne fayda?

Bakmaktayım gökyüzüne
Süzülür süzülür balonum
Ne mi yapıyorum ben de?
Başka bir balon almaya gidiyorum

Kıymetini bilmeyen elindekinin
Arkasından ağlayan kaybettiğinin
Ve yüzündeki yaşlar dahi kurumadan
Yenisini aramaya başlayan
Böyle biriyim ben.

Tanıdınız mı?
Ben insanoğlu
Şükürsüz ve görgüsüz
İnsanlığın oğlu.

ÇAY

Bazı kış akşamları vardır ya evinde kanepeye gömülür, annenin yeni demlediği çayı içip bir yandan televizyon izlerken bir yandan da göz ucuyla dışarıda lapa lapa yağan kara bakarsın. İşte tam olarak öyle bir akşamdı.

İçini ısıtan sıcacık çayı yudumlarken karşıdan gelen yaşlı teyzeyle kendine döndü. Evde değil kararmakta olan caddede olduğunu anlaması saliseler sürdü. Yürümeye devam ederken bir yandan az önceki hayallerine tekrardan dalıp çay içmeye çalışıyordu.

Kenardaki delikten su girmiş botları, sessizce yağan kara inat gıcırdayordu. "Keşke üşenmeyip gidip mont alsaydım." diye mırıldandı. Akli yavaşça çaya dalmıştı bile. Kafasının içinde televizyon izlemeye devam ederken caddede ilerliyordu.

Yeni atılan golün mutluluk çılgınlıkları onu caddeye geri getirdi. İçeride oturan adamlardan biraz sıska olanı hararetle diğerine bir şeyler anlatıyordu. Diğer adamsa bıyıklarını mutlulukla oynatırken keyifle çayını yudumluyordu.

Tekrardan salondaydı. Boşalan çay bardakları doluyor, sakince kumandanın tuşlarına basan babası

güzel bir program arıyordu ve dışarıda kar yağıyordu. İlginç. Odada kalorifer yanıyordu, camlar sım-sıkı kapalıydı, kar dışarıdaydı. "Neden hâlâ üşüyorum?" diye düşündü.

Caddenin karşılarından gelen arabanın farıyla kendine geldiğinde siyah kabarık montunun fermuarını burnuna kadar çekti. Son bir ısınma umuduyla ellerini cebine koydu ve hızlandı. Caddeden karşıya geçerken beyaz bir arabayla burun buruna gelince "Kafam çok dağınık." diye düşündü. Derin bir nefes aldı. Ciğerlerine soğuk hava her ne kadar acı verse de sürücüyü "Pardon!" diyecek kadar ona güç verdi.

Caddenin karşı tarafında ayağını karda sürüyerek devam ederken sonunda yüksek bir binanın önünde durdu. Dışarıdan bakınca kimse için bir şey ifade etmeyecek; çatısı karla kaplı, bu sıradan, gri bina onun için huzurlu bir uyku ve belki de bir bardak çay demektir.

Mahzun İstanbul

Seni böyle mahzun yapan,
Söyle nedir İstanbul?
Sultanahmet'i boş bırakan
Söyle nedir İstanbul?

İnsanlar küstü mü sana,
Neden boşsun ey Çamlıca?
Kedilerin misafirliği
Hoş mu gözüktü daha?

Ey Kapalıçarşı,
Söyle neden indi kepenklerin
Yoksa ağır mı geldi yükü,
Mermerini ezen ayakların?

Yoksa küsen sen misin bize,
Benim canım İstanbul?
Bilmedik mi değerini,
Sevemedik mi seni?

Çöpler altında boğulan
Orman mı şikâyet etti bizi sana?
Yoksa kaybolan hatıraların mı
Tarihi sokaklarında?

Okyanus

Şu anda, bu mekanda ve tüm zamanlarda her şey durmalıydı. Neden ve nasıl ilerliyordu zaman? Ya da en azından yağmur yağmalıydı. Şimşek çakmalı, gök gürlemeliydi. Ama, hayır! Hava sakindi ve gök bulutsuzdu. Parlak ve sımsıcak yaz güneşi geniş caddeyi tüm gücüyle ısıtıyordu. Esen, nazik bir meltemdi sadece. O da; telaşla yürüyen, iş yerlerine yahut kim bilir nereye yetişmek için koşuşturan insanların yüzlerini okşuyor, onları bu sıcak yaz gününde bir nebze de olsa ferahlatmak için çırpınıyordu.

Kalabalığın ortasında bir çocuk, çevresindeki insanların aksine olduğu yere mihlanmış gibiydi. Gözleri sabit bir noktaya kilitlenmişti, yüzünde okunamayan bir ifadeyle yalnızca oraya bakıyordu. Ufak tefektir. Kısacık bir boyu vardı, vücudu bir deri bir kemik kalmıştı. Yoldan geçenler başlarını çevirip omuzlarının üstünden çocuğa bakıp duruyorlardı. Çoğunun gözleri, bu caddeye yakıştırmıyordu çocuğun bu perişan halini.

Bir zamanlar omuzlarına doğru zarifçe süzülen altın sarısı saçları şimdi tanınmaz haldeydi. Yağ ve kirden keçeleşmişti, bir tüy yumağını andırıyordu. Yüzü, elleri kir toz içindeydi. Kılık kıyafeti de bir o kadar pejmürdeydi. Altındaki pantolonun yırtıklarında yama bile yoktu. Ya da yapılan yama sökül-müştü çoktan. Yırtıkların ortaya çıkardığı cildi göze batıyordu. Yine de muazaam, okyanus mavisi gözler yaz güneşinin altında azametle parılıyordu.

Bir kaç saniye daha... Sanki birkaç hafta ve mevsimler... Bu çetin savaşın baştan mağlubu olan gözler dayanamdı. Çocuğun gözlerinden sicim gibi yaşlar boşanmaya başladı. Boşta olan eliyle savur-

du yaşları yüzünden. Diğer eli, daha büyük ve sıcak olanı onu bıraktığından beri sımsıkı yumruk yapılıydı. Sanki elini açcarasa o sıcaklığı yitirecek ve ona bir daha asla erişemeyecekti.

Kendini toplayıp gözlerini yeniden kadının kayb olduğu noktaya çevirdi. Ona dair son gördüğü şey hafif pardösüsünün uçuşan etekleriydi. Belki yıllar sonra onunla ilgili hatırlayacağı, hayır, en net hatırlayacağı ânı bu an olacaktı. Kadın kalabalığın içine bir karıştı mı, tıpkı o da çocuk gibi ince yapılı ve kısa boylu olduğundan, iri kıyım ve ruhsuz bedenli insanların arasında eriyip gitmişti.

Belki başka bir çocuk olsaydı onun yerinde kadının peşinden koşar ona yetişmeye çalışır, olmazsa kendini yere atıp yuvarlanır, bolca ağlar, sızlanır ve haykırırdı. Ama o bunları yapmazdı. Fayda etmeyeceğini bilecek kadar tadına bakmıştı bu hayatın. Birçok yetişkine nazaran acıyla daha fazla haşır neşir olmuştu ve yine bir çoğundan daha olgundu.

Gerçekler bir kurşun gibi çöktü üzerine ansızın. Bir an sol tarafında aşına bir sızı duydu. Adını hatırlıyamadı, çok tanıdıktı tadı. Çaresizlik mi yoksa korku muydu bu içine yayılan? Boğazına bir düğüm ilerledi ve tam göğsünün ortasında derin bir boşluk bıraktı. Konuşmak istese konuşamıyordu. Keskin bir zehir içini yakıyordu. Tadı dilinin ucundaydı. Yutkunmak istese yapamıyordu. Kocaman bir yumru boğazını tıkıyordu.

En sonunda gözleriyle çevresini incelemeye karar verdi. Hiçbir şey yapmazsa bu acının onu öldürebileceğinden korkmuştu. Şimdi o derin mavilikler etrafı keşfediyordu. Hemen yanı başındaki

apartmanın giriş kapısının önündeki basamağı fark etti. Ayakları kendisinden habersizce götürdü onu. Büküldü beli ve kırıldı bacakları. Oturdu. Ancak o zaman fark edebildi yumruğunun içindeki başka bir şeyi. Korku mu ümit mi anlaşılmas bir hisle açtı avucunu yavaşça. İçinde elinin teriyle ıslanmış ve buruş buruş olmuş bir kağıt parçası vardı. Onu minicik parmaklarının arasına aldı. İncitmekten korkuyormuş gibi narince açtı. Kağıtta yalnızca üç kelime yazıyordu:

“Beni affet oğlum!”

O anda öfke kan gibi beynine hücum ederken içinde dolaşan zehir de kalbine doğru yol alıyordu. Af dilemişti. İlk kez affın bir dilek olduğunu anladı. Belki son bir dilekti bu. Bir ölünün son arzusu...Yüksek bir uçurumdan atlayıp hayatta kalmak ne kadar kolaysa bu da o kadar kolaydı işte!

Affetmek ne anlama gelirdi?

Gece yorganı üstünden kaydığında onu örtecek birinin olmadığını kabullenmekti. Yere düşüp de dizi kanadığında ya da kalbi kanadığında onu şevkatle saran kolların hiçbir zaman geri gelmeyeceğini bilmekti. “Hadi öpeyim, geçsin.”derdi annesi. O da annesinin sıcak göğsüne dayadığı başını kaldırır, nazlı nazlı gözündeki yaşları silerken kafa sallayarak onay verirdi. Annesinin ince, narin dudakları vals yapan bir kadının zarifliğiyle yaraya konardı. Hepsine nasıl veda edebilirdi! Ölmek daha kolay değil miydi?

Ya yatmadan önce içinde her zaman sevdiği birini, tanıdığı bir yüzü bulabileceği olağanüstü masallar... Normal çocukların aksine asla uyuyakalmazdı masal okunurken. Masal biterdi. O, gözleri fal taşı gibi açık masal hakkında sorular sorardı:

“Peki o yaşlı ve bilge amcaya noldu anne? Kızını bulabildi mi?

“Sence?”

“Umarım bulmuştur.”

“Belki sen onun için dua edersen bulabilir.”

Ardından bir öpücük kondururdu alnına o güzel kadın.

Bütün bunlar artık yüz yıl öncesinin anıları gibiydi. Öyle uzaklardı ki bir zamanlar bir masal kahramanının ulaşmaya çalıştığı “Hayalya”yı andırıyordu hepsi.

Ne yapması gerektiğini bilmiyordu. Ne söylemesi, ne düşünmesi gerektiğini... Susmalı mıydı sonsuza dek ya da haykırmalı mıydı tüm acılarını? Hiç kıpırdamadan saatlerce beklemek mi hafifletirdi acısını yoksa hiç durmadan ölesiyeye koşmak mı? Korku sel suyu gibi boğdu onu ve sonra acıyla karışıp çamurlu bir suya dönüştü.

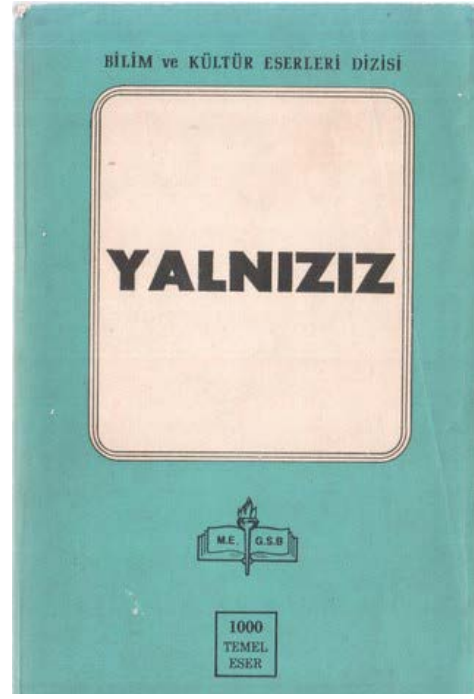
Okyanus gözlerin sahibi beklenmeyecek bir kıvraklıkla kalktı ayağa ve az önce bakakaldığı yönün tam aksi yönüne doğru güçlü adımlarla yürümeye başladı. Geride bıraktığı; göz yaşları, söylenmemiş sözler ve kim bilir hangi dünyalara savrulan bir nottu sadece. Sert bir rüzgarın taşıdığı en ağır yükü belki de.

YALNIZIZ

İnsanı okurken farklı âlemlere götüren; hayat, ilişkiler, gelecek, geçmiş gibi birçok konu üzerine satırlerce düşündüren, içerisinde muhteşem alıntılar barındıran, engin ruh tahlilleriyle kendi türünde çığır açan, Türk edebiyatının en önemli eserlerinden, bir başyapıt; Yalnızız...

Kitabın konusu ve kısa bir özetinden önce bu muhteşem psikolojik romanı Türk ve dünya edebiyatına kazandıran, edebiyatımızın en önemli şahsiyetlerinden büyük hayranlık duyduğum bir deha; Peyami Safa'dan bahsetmek istiyorum.

Peyami Safa 1899 yılında İstanbul'da doğdu. Meşhur şair İsmail Safa'nın oğludur. 13 yaşında hayata atılan yazarlıktan önce öğretmenlik ve gazetecilik yapan Peyami Safa düzenli bir eğitim görmemiş, kendi kendini yetiştirmiştir. Böylesine derin ruh tahlilleri yapan, toplumu çok iyi analiz ederek eserlerinde bizi kendimizle yüzleştiren Peyami Safa, Fransızca'yı da kendi kendine gramer kitabı yazacak seviyede öğrenmiştir. Kendi kendisini yetiştiren ender şahsiyetlerden olan Peyami Safa, zekâsı, azmi, çalışkanlığıyla güçlü bir fikir adamıdır. Fıkra ve makalelerinde sağlam bir mantık dokusu ve inandırıcılık görülürken, romanlarında olaydan çok tahlile önem verdi. Toplumumuzdaki ahlâkî çöküntüyü, medeniyetin yarattığı bocalamayı, nesiller ve sosyal çevreler arasındaki çatışmayı dile getirdi. Zıt kavramları, duygu ve düşünce tezadını ustaca işledi. Yalnızız romanında yüz elli yıl sonranın imkanlarını düşünerek tasarladığı muhayyel bir ülkedeki hayat, ütopyk bir dünya olan simeranya, onun ustalığını, alana olan hakimiyetini ortaya koyar niteliktedir. Yalnızız'ın son eseri olması manidardır. 43 yıl durmadan yazan Peyami Safa, çok sevdiği oğlu Merve'yi kaybedince derinden sarsılmış, bu olaydan birkaç ay sonra İstanbul'da beyin kanaması sonucu

yaşamını yitirmiş, geriye ölümsüz eserleri kalmıştır. Sanat, edebiyat, felsefe, psikoloji, sosyoloji gibi değişik alanlarda yazdığı yazılarla çok yönlü bir yazar olan Peyami Safa, Türk ve dünya edebiyatına birçok önemli eser kazandırarak, edebiyat dünyasında önemli bir yer teşkil etmiş, kendi kendini yetiştirmesiyle biz gençlere örnek olmuştur. Onun hatırasını yaşatmanın en iyi yolu eserlerini okuyup, anlamaya çalışmaktır. Çünkü, şahıslar ölür, geride eserleri kalır.

Yalnızız, Peyami Safa'nın son romanı olmasının yanında, en çok beğenilen romanlarından birisidir. Aşk ve psikolojik roman türünde olan bu eser ilk kez 1951 yılında yayımlanmıştır.

Kitapta olaylar genel olarak, Samim, Besim, Mefharet, Selmin ve Meral karakterleri arasında dönmektedir, bu karakterlerle ilişkileri bulunan yan karakterler de mevcuttur. Olaylar Selmin'in annesi Mefharet'e adını söylemediği birinden hamile kaldığını söylemesi ile başlar. Oysa Selmin annesine ve dayılarına karşı oyunlar oynayıp, Paris'e gidip orada yaşayabilmek için çocuğum var diyerek onları kandırmaktadır. Mefharet fenalıklar geçirir ve o erkeğin kim olduğunu öğrenmeye çalışır. Fakat bunu öğrenemeyince, gerçekleşen olaylar ve şüpheli kişiliğinden dolayı kızını hamile bırakanın ağabeyi Samim olduğunu düşünür ve bu şüphesini Besim ile

paylaşır. Samim'in yazdıkları şüphelerini artırmaktadır, Samim simeranya adında gizli bir dünyadan ve bir kadından bahsetmektedir. Simeranya'daki bu ve bunun gibi anlatılar Mefharet'in şüphesini, şüphe olmaktan çıkartıp neredeyse kesin bir karar haline getirmektedir. Besim de bu şüpheye iyiden iyiye kapılmaya başlamıştır. Mefharet'in şüphelerini gidermenin tek yolu vardır; Samim'in odasına giderek Simeranya'yı okumak...

Yalnızız, düşünerek, iyi okunması gereken, ağır bir dilin hâkim olduğu, psikolojik bir romandır. Roman genellikle üçüncü tekil şahıs, gözlemci bakış açısıyla anlatılmıştır. Bazı yerlerde birinci tekil şahıs ağzından anlatım da kullanılmıştır.

Yalnızız, psikolojik bir roman olduğu için yoruma açıktır ve herkesin anladıkları ve çıkardıkları sonuçlar farklıdır, ben kendi anladıklarımı ve zihnimde canlandırdıklarımı şu şekilde belirtebilirim: Ruhunu keşfedemeyen, huzur, sükûn ve mutluluğunu sağlayamayan insanları maddi öğelerle huzura kavuşturmak imkânsızdır. İnsan kendi ruhunu keşfedip çözümleyebilirse yaşamına bir anlam bulacak ve hayattan zevk alacaktır. Bence hepimizin zihninde yarattığı bir "simeranya" var, belki adı böyle değil, ya da bir adı yok, ama hepimizin dünya dertlerinin, yaşam sıkıntılarının olmadığı, her şeyin istediğimiz gibi olduğu, kendimize özgü bir ütopyamız var. Yalnızız romanında, bazen okuduğum satırlarda kendimi buldum, yalnızlığımın farkına vardım. Ufkumu genişleten, beni saatlerce düşündüren, hâlâ ara sıra açıp okuduğum bu değerli eseri hepimize tavsiye ederken yazımı, romanın başlarında, Samim'in bir buhran halindeyken okuduğu, Tevfik Fikret'in "Rübâbın Cevabı"ndan şu mısralarla bitirmek isterim;

Sen bak nasıl donup düşüyor nağmeler yere,

Sen bak nasıl benizler uçuk, nazre'ler melül,

Sen bak sitareler nasıl âmade-i ufû!

Kaynakça; Peyami Safa - Yalnızız

<https://edebiyatvesanatakademisi.com>

Bir Damla Umut

Gökyüzü ağlıyor duyuyor musun
Usulca bırakıyor damlaları yeryüzüne
Hepsi kaybolan umutlarım sanki..
Hıçkırın gökyüzünün kayıpları bunlar
Her damla bir umut
Her damla bir yok oluş.

Yeryüzü coşkulu, duyuyor musun
Şefkatle kucaklıyor çarpan umutları
Hıçkırın gökyüzünün umutları bunlar
Her kucaklayış bir bekleyiş
Her kucaklayış bir varoluş

BEN KİMİM?

Her başlangıcın bir sonu var mıydı? Yoksa sonlar var olana düşmanlığımızdan mıydı? Başlangıçlar ve bitişler... Hepsi aylara, yıllara hatta bir ömre sığdırılmış çizgiler. Hayat çizgide durmayı bilmiyor, ihtimaller arasına almadığınız istisnalar gün gelip sizi buluyor.

Paralel doğrular kesişmezler doğru, peki ya size kesişebildiğini söylesem?

Küçükken şu kocaman evrende tıpkı bana benzeyen bir ikizimin olduğunu düşlerdim. Düştüğümde benimle ağlayan, gülerken gözlerinin içi dolan, minicik boyuyla her şeye kafa tutan... Yalnız, bir o kadar da benimle. Gecenin bir saatinde cama çıkar, soğuk tüm hücrelerime işleyene dek onunla konuşurdum. Aklım kesmeye başlayıp düşlerimi unuttuğumda kendimi başkalarının sevmesi için çaba harcarken bulmuştum. Çizgimin dışına çıkmak için çabalamış, her başarısızlığımı kendime bağlamıştım. Gözlüklerim sayesinde büyüyen gözlerim, ayrık dişlerim ve yüzümü kaplayan kocaman yanaklarım... İnsanlar dalga geçmeyi bir hobi haline getirmişlerdi. Bense onların önüne sunulmuş bir eğlenceydim. Küçük adımların ardındaki büyük hayallerim kimsenin umurunda değildi. Ben gözüktüğüm kadardım. Üstelik beni tanımlayan sıfatlar artıyor ve önüne geçilemeyecek bir hâl alıyordu.

Aradan geçen birkaç yılın sonunda cildimde rahatsızlık kendini göstermiş ve vücudumdaki yaralar artmış, saçlarım dökülmeye başlamıştı. Kusurlarımı örten saçlarım da kaybolmuştu. Saklanmayı başaramamıştım. Ben de kaçmayı tercih ettim. Yazarak kaçmayı, susarak yol almayı. Ürkek parmaklarımla sıkı sıkıya sarıldığım kalemim ve doldurulmayı bekleyen sayfalar, soluklandığım en büyük limandı.

Korkuyordum; küçük bir fırtınada köklerinden kopan bir kimliksiz fidan olmaktan, çiçek açmadan kuruyup gitmekten insanlara meyve verememekten.

Yarına umudum vardı.

Büyümeye duyduğum özlem ise şu koca evrende yıllarca bihaber olduğum ikizim ile filizlenmişti. Minik elleri toprağımda biten zehirli otları toplamış, yapraklarıma fısıldadığı şarkılarla beni bahara hazırlamıştı. Yalnızca ilkbaharı değil sonbaharı da sevmiştim onunla. Aynı yağmura kucak açmış, güneşin altında saatlerce kavrulmuştum. Ben küçük bir fidanken filizlenip bir ağaca dönüşmüştüm.

Ben olduğum kişilikten vazgeçmemiş, yalnızca hayata kök salmıştım. Zamanla dökülen saçlarım uzayıp gürleşti, dişlerim kaydandı ve gözlük takmayı bıraktım.

Vedaları, bir son olarak gören ben ikizime veda etmek zorunda kaldım.

Biz birbirine uzanan iki paralel çizgiydik ve gün gelip kesişmiştik. Yollarımız ayrı olsa da aynı çizgi üzerinde durmaya devam ediyoruz. Çizgide durmayı bilmeyen hayatın ta kendisi. Sizi ummadığınız yolculuklara sürükleyen...

Şimdi gözlerinizi kapatıp kendinizi var olmayı düşlediğiniz hayalin içine bırakın.

Belki sonsuz bir okyanusun gelgitli dalgaları, bembeyaz örtünün altında yeşeren bir kardelen ve yahut kıpkızıl tüyleri ile süzülen bir Anka kuşusunuz.

Kim ya da ne olarak görüldüğünüzden fazlası, yazılmayı bekleyen birer öyküsünüz.

Gönlümü kalemime emanet ettim
Gayrı ölesiye kadar kabri kâğıttır
Bağladım dilimi, hata mı ettim
Dediğim her söz lâfûgüzafır.

Nurbanu AKSU